

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

*Broström
Bp 12*

IDUN

ILLÜSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AV
FRITHIOF HELLBERG
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 7 DECEMBER 1919.

HUVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
EBBA THEORIN.

ELLEN KEY.

FYLLER 70 ÅR DEN 11 DECEMBER.
Se vidare Iduns julnummer.

Goodwin kamerabild.

Ellen Keys Wild. Första våren efter hans död 1917.

Ett apropå till Ellen Keys födelsedag.

SOLEN LYSER SÅ VACKERT. DET glittrar över viken. Våren har äntligen kommit med sippor och fågellek efter den långa dystra vintern, som aldrig tycktes ta slut.

I mitt vackra hem går jag och drar en lätt-nadens suck vid hoppet om ljusare dagar. Ack, inte blott i naturen, utan för hela den lidande världen.

Men glad kan jag ändå inte vara, ty innerst inne i hjärtat sitter där en tagg som slicker och svider.

Det är tanken på henne, Ellen Key, min barndoms kära lärarinna, min ungdoms och mogna ålders förtrogna och deltagande vän — hon, som givit mig så mycket av sin själ, att gnistan från densamma är oupplösligen förbunden med min egen.

Hur ser det väl nu ut i hennes hem — det vackra Strand där nere vid Vätternvågor?

I Ombergssluttningarnes fruktbara mylla växa nu, som förr stora knippor av vårens sippor rikare och större än annorstädes.

Vetterns genomskinliga vatten leker kring stränderna och vårvinden sveper över slätten. Men det är en underlig tystnad över hela Strand och en tomhet, som genast slår besökaren.

Intet muntert skall hörs längre från Strands lunder och ingen jättelik S:t Bernhardshund kommer nu med vänliga blickar och viftningar på svansen Strands gäster till möte.

Under Ombergs träd slumrar den trogne Wild för att aldrig mera vakna och de båda kvinnorna i det vackra hemmet där nere gå tysta omkring rädda att säga till varann: "minns du?" om något som ändå ingen av dem kan glömma. Och när man är ensam då betyder en trogen vän så mycket.

Hur väl minns jag ej min första bekantskap med Wild. Det var vid Ellen Keys invigningsfest av sitt hem, jag först såg henne med Wild i släptåg komma upp till sina blivande gäster, som just frukosterade på turisthotellet.

Det regnade på morgonen och stora Wild skulle med sina smutsiga lassar, stanna utanför på verandan. Men Wild blickade så bedjande in genom de lågt liggande fönstren, att åtminstone inte jag kunde motstå den stumma bönen i hans ögon, utan, viss som jag var om medhåll av Ellens hjärta, om ej

Ellen Key med Wild. Till höger fru Elsa Frödin, Ellen Keys sommargranne.

av hennes mun, fick jag in det ståtliga djuret till oss.

Hans huvud nådde gott upp till matbordet och dess anrättningar voro en lagom måltid för honom men han var så nådig att nöja sig med "de smulor som föllo av rikemans bord" och ändå se tämligen belåten ut.

När vi sedan gingo ned till Strand, sågo vi en präktig inbyggd "villa" för Wilds räkning, belägen helt nära trädgårdsporten, den kända "soluppgången". Men där bodde inte herr Wild, utan hans stora stora korg hade sin plats i Strands tegelstensbelagda försluga.

Varför det? "Jo", sade hans matmor, "därföre att Wild är så vänligt stämd mot hela mänskligheten att om en riktig "buse" kommer emot honom, så skulle Wild blott vinka på svansen och säga: "välkommen, herr buse!" men Wilds skall är så grovt och skräckinjagande att det, utan personligt möte med Wild,

verkar skrämmande. Och då föredrar Wild att skrämma inifrån."

När vi sedan vandrade omkring på Omberg, då var Wild glad och livlig och bar på grenar och kvistar till alla de små broar hans matmor brukade anlägga över vårbäckarne.

Men han kunde också vara vid dåligt humör och gå där och ge till skall allt ibland och murra, när han inte fick ta Ellens hand i sin stora mun och så leda henne som han tyckte bäst.

Ibland styrde Wild i ensam majestätisk lunk sina steg ned mot Hästholmens närbelägna samhälle. Där idkade han vad en del herrar kalla "kaféliv". Men snopen och generad var hunden när han i skymningens stunder genom Strands bakport smög sig hem, och av sin matmors väntande blickar uppfäcktes på sin plats i korgen.

Fastän det inte var lätt att säga nej till Wild, så kunde han inte få komma direkt från våta och smutsiga vägar och stigar in i huset. I dessa fall öppnades dörren till husets stora källare och där måste Wild först torka sig bredvid värmeledningens ugn.

Och dit in lockades också Wild då hans matmor skulle resa bort och avskedets smärta skulle besparas dem båda.

Därför avskydde Wild också källaren allt mer intensivt.

Aldrig kan Wilds minne dö i det hem där var fläck påminner om hans trofasta kärlek och utpräglade personlighet med alla dess drag ur ett djurs själliv — ett liv långt rikare än de flesta människor förstå, där vänskapen ej beror av anseende, makt eller rikedom, utan är densamma i alla livets skiften.

Wild dog ung i en epidemisk sjukdom, som härjade i hans hemtrakt.

Ung och ljus skall hans bild alltid leva samman med minnet av Ellen Key och Strand.

Hon, som så varmt hållit av människorna och velat deras väl, som älskat livet och velat se det fullt och rikt, hon kunde också förstå och uppskatta livet hos ett djur så kungligt ädelt som Wild.

Gladje och sorg — det är livets innehåll. Den själfulla känner detta djupare än andra. Därför är det inte underligt om Ellen Keys smärta vibrerar i vänners hjärtan.

ADA RYDSTROM.

Höstsång. Av Harry Blomberg.

Väldigt högtidlig stormens orgel dånar tung som en hymn och en välvande koral, fram över bergen i rymd som glastunn blånar brusar den full genom höstens katedral.

Rymterna gunga genom gyllne lunder, tunga de sjunga sin underfulla kör.

Stor du är och härlig, o höst, med dina under, mäktigt som ett drapa mitt hjärta du berör.

Storm, du har följt mig troget som en broder, omsvept min själ i din purpurmantels veck, uppfarit svart ur min ungdoms blåa floder, utblåst min eld som jag vakat vid i skräck.

Tänt till en brasa gnistorna som flugit blinda av fasa ur hemlöshetens år.

Stiltje har jag drömt om, lugn har jag mig ljugit.

Ingen mer än du hittar vägen som jag går.

Nu från din port, du min ungdom, jag beträder stigar där män givas upp och slupa kull. Hårt brusar skogen, skrämnd av bittra väder, men i dess fräd hänga harpor utav gull.

Storm skall mig följa, som förut den följt mig, bölja skall skölja i forsarna min fot.

Men ur varje storflood och storm som överhöljt mig, värdigare, liv, kan jag vandra dig emot.

Iduns byrå och expedition,

Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer: Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:— Helt år Kr. 18:—
Halvt år » 7:25 Halvt år » 9:25
Kvartal » 3:75 Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50 Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text. Utländska annonser:
45 öre å textside. 45 öre efter text., 50 öre
20 % förhöjning för å textside, 20 % förh.
särskild begärd plats. för särsk. begärd plats.

Minnen och gestalter från Lundagård. Av Otto Lundh.

I.

Den siste metropoliten.

DEN FEMBLADIGA ROSEN, DEN EVIGA tynnadens symbol, blommar i stenen på Byrge Gunnarssons, den siste store Lundametropolitens grav, i S:t Laurits kyrkas krypta. Sådan han själv manade den att växa fram under sin idoge stenhög, Adam van Durens, händer på den konstrik utsirade sarkofag, där han i bildens levande drag ses vila genom tiderna med den mäktiga kräklan vid sidan, den djärva profilen fridfullt slummersänkt under mitran, de fromma och verkamma händerna fälda samman, som till bön under bröstet. Trampande på ett lejon — som väl må symbolisera den högfärdiga skånska aristokrati, med vilken han i livstiden tog så många kraftiga nappatag och till sist också lyckades kväsa — gör den store gudsmannen föga intryck av den litenhet och oansenlighet till det yttre, hans samtid tillägga honom. Storhet i tal och handling har ingen velat fränkänna den siste lundensiske bäraren av påvens pallium.

Vilken hög genius var det som från fatigdom och ringhet i en undanskynd bygd förde den halländske bondegossen genom dunkla och svåra öden till så stor lärdom, så mycken makt, ära och anseende? Var det inte Vår fru själv, hon som gav Johanna av Frankrike den heliga kraften, och som Byrge i alla sina livsdagar icke kunde nog samt prisa. Till vars lov han med bekostnad av flera sina efterlämnade gårdar stadfäste dagliga högtidliga gudstjänster i den kryptkyrka, där han vilat, sänger och mässor, som under namn av Sanctæ Marie vigilier evigt skulle läsas och sjungas över hans grav. Lifet kunde han väl ana, att han skulle varda den siste, som med kraft bar upp och värnade om Jesu moders dyrkan i Norden, att han skulle sluta den stolta rader av kyrkofurstar i Nordens ditillsvarande andliga huvudstad.

Den stad, som från rätt anseelig höjd, i lagom avstånd från dess farofyllda stränder, skådar ned på Öresund, hade f. ö. icke blott varit kallad till att vara en andlig metropol under sin i tidernas dunkel försvinnande historia. Också konungar hade från tid till tid hållit hov i Lund, som även på ett av sina äldsta sigill och i ett flertal gamla handlingar kallas metropolis Daniæ och danorum — daniernas huvudstad. Många äro de konungar, bland dem Valdemar Segraren, som krönt i Lunds katedral. På S:t Liborii hög vid Lund mötogo de danska konungarna genom sekler folkets hyllning. I Lunds metropolitarkyrka firade Erik av Pommern sin förmälning med Filippa av England, och från dess valv fördes den däruti förvarade heliga Dannebrogen i högtidlig procession till S:t Liborii hög, då den förste konungen av Oldenburgska ätten, Christian I, 1448 korades till konung av danskar och norrmän.

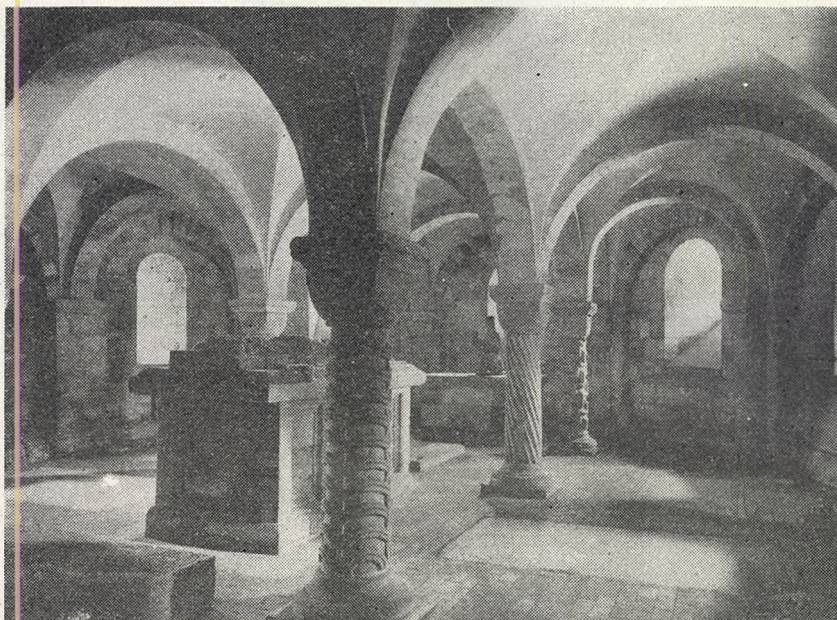
London Gothorum — göternas London — benämnes Lund från den tid, då Knut den stores valde sträcke sig från Bornholm och Lister över det

Nordsidan av ärkebiskop Byrge Gunnarssons monument.

nuvarande Danmark till Themsens mynning. Jämförelsen synes nu fabelaktig, och dock är det mycket troligt att det nordiska London utjärdade den på sin tid. Gamla hävdeböcker säga ju att den enligt folktron allt från Kristi födelse i sitt flor stående staden med sin rikedom uppväckte vikingarnas plundringlust. Om Egil Skallagrimson, hövdingen och skalden, verkligen angripit den från Højeå, är visserligen omtvistat. Men först med kristenkultens förande till Norden, och med resandet av dess första tempel på den grund, där detta skrives, inträder Lunds verkligt historiska blomstringslid som andlig medelpunkt i Skandinavien.

Först genom danska konungars givmildhet frikostigt förlänad med gods och egendom blev den kyrkliga mittpunkten snart en makt mera vid sidan av den konungliga än underordnad densamma. När det var som bäst kunde Danmarks konungar med tacksamhet erkänna av primas i Lund lämnad hjälp i män, vapen eller penningar, vid örlig och annat frångsmål. Också när landen norr om Skåne och Västansunds ej voro förenade under samma spira hade ju emellertid ärkebiskopen i Lund makt och rätt att hävda också norrut. Till 1152 var han ärkebiskop över hela Norden och även efter 1164 primas också över Sverige. Och om det därför ej alltid var för lätt att sidoordna de mäktiga intressena, och om det är sant som det sägs, att två stora icke gärna trivas i en påse — nog av, efter hand som primatet i Lund allt mera tillväxte i makt bodde konungarna gärna västansunds.

Biskop Gunnarssons gravmonument under Lunds domkyrka.

En glänsande rad av kyrkofurstar här föregått den nu saligen hänsomnade biskop Byrge — många män av märkliga och märkliga öden. Där är bland de tidigaste den vise, lärde och kyske Egino, som först var biskop i Dalby, sedan i Lund. Han skall vid en svår förföljelse mot de kristna i Sverige ofta hava besökt "församlingen i Scara stift samt andra kristtrogn, eftersom de ingen herde hade; då slog han ock uti stycker den avgudinnan Frigae beläte, som hos det hednfolket uti stor wyrdnad var".

Där framstår Asger, nära befreundad med konungahuset, som först ombyggde domen i större stil och som lämnade medgivande åt ärkebiskop Otto av Bamberg att utsträcka korståget i Pommern även till Rügen, som då ansågs tillhöra Lunds stift. Eskil, den store kyrkobyggaren i Skåne, som först invigde Asgers tempel åt jungfru Maria och S:t Lars och som slutade sina dagar hos den fromme och lärde vännen Bernhard i Clairvaux. I det Nordens Rom, till vilket kyrkofurstar redan då hunnit göra Lund, hade han dessförinnan ytterligare utvidgat den av Knut den helige grundlagda domskolan. Den hade av Eskil fått så rika donationer, att "ingen behöfde förmenas inträde däruti".

Absalon, den store kämpan i svärd och kräkla, som knappast någon dansk lär nämna utan en vördnadsfull skälkning i rösten — ej blott emedan han grundade "borgen i Hamn", kärnan till Danmarks nuvarande huvudstad — Absalon kom därefter. Vid sidan om den krönte konungen, Valdemar den store, intog han väl närmast en fullt jämbördig furstes ställning i Danmark. De vendiska hedningaskarorna som hotade de nordliga germanernas landsändar betvang han med svärd, och han jämnade Svanevitkultens huvudtempel på Rügen med marken. Vid det hov Absalon höll i Lund skrev Saxo Grammaticus sin stora danska krönika, vari han bl. a. sålunda skildrar sin vän och beskyddare: "Fast vald till biskop, var han ej mindre stor som hjälte än som en kyrkans furste; i hans ögon var det en ringa förtjänst att hemma hägna kyrkan, om man lämnade henne utåt blottställd. Ty att kämpa med trons fiender, det tillhör lika mycket det heliga ämbetet som att vaka över att gudstjänsten hålles i helgd. När hans biskopsgård låg jämnad med jorden hade han sin boning ute, dragande omkring till kusternas värn, städse redo att försvara fäderneslandet. Skogarnas lövvalv lämnade honom då ej sällan ett hemvist. Han var lika mycket en fäderneslandets fader som en kyrkans furste".

I den vittra kretsen kring Absalons hov levde och verkade även den lärde kaniken Sven Ågeson, och Henrik Harpestreng lämnade här i sin Ortabok det näst lagarna äldsta danska språkminnet. Bland Absalons följesvenner lär t. o. m. en isländsk bard, Arnold, ha befunnit sig.

De vittra intressena försumades lika litet som de fromma hjälteaternas av Absalons efterträdare Andreas Sunesson. Liksom sin föregångare hade han i tidig ungdom redan förvärvat sig lärd vänskap i Europas ljushärd Paris, och

Köp **CHROMOL TVÄTTPULVER**

och Ni får en bländande vit tvätt med behaglig lukt.

TAPETKOMPANIET

Katarinavägen 7, STOCKHOLM

R. T. 9905. Telegr.-adr.: Tapetkompaniet.

Säljer bästa TAPETER över hela riket. Största sortering av modernaste in- och utländska kvaliteter till lägsta priser. Begär omgående prover från oss. Till landsorten mot postförskott eller efterkrav. Bästa inköpskälla för målare och större förbrukare.

Dansk teater i nutid.

För Idun av ANDREAS WINDING.

(Forts. o. slut).

världsuniversitetet i Sorbonne hade räknat honom bland sina lärare. Han drog med Valdemar segraren under korset till Estland för att kristna dess hedniska och krigiska män, och på hans brinnande bön var det som Dannebrogen, den vita och röda korsfanan, sänkte sig ned av himmelen och förlänade seger åt de danska vapnen. Allt sedan förvarades den nuvarande danska nationssymbolens urbild i Lunds domkyrka, så länge dansk spira sträcktes ut över den.

Ett oblikt öde sände ej långt därefter tidens hemiska sjuka, spefalskan, över den för lärdom, skaldskap och segersällhet beryktade prelaten. Tyngd och brufen vandrade härskaren över Europas största kyrkoprovins upp genom skogarna till Ifösjön, vars ö lydde under kräkulan, och på vilken han i sex år i en munkcell levde skild från världen med sitt elände, tills döden befriade honom.

Några mindre beryktade men väl ansedda bärare av palliet, ringen och pluvialet följde under tolv-, tretton- och fjortonhundratalen, under vilket senare bl. a. den svenske kungen Karl Knutssons förhärjande stormning övergick Lund. För att raden så till sist skulle krönas med den ringaste av ätt, som dock framförallt med mäktig tunga och hand skulle av adliga roffare återkräva vad mera släpphända föregångare låtit fara av kyrkans egendom. Han föraktade likt Absalon icke den världsliga makten; han menade att ju flera svenner det fanns i hans borgstuga, dess säkrare värnades S:t Lars kyrka, dess stad och dess rikedomar. Och ingen ärkebiskop hade i männaminne ridit med så stort följ som Byrge Gunnarsson.

Var det en rik stad värd att värna? Från rikets alla trakter, från Sverige väl också, strömmade ju rikedomar till den. Med rik konstillfällighet och prakt utsmyckade kyrkor sände i stort antal sina klockspels välklang ut över staden och sju stora klosterstiftelser med vidlyftiga byggnadskomplex, trädgårdar, fiskdammar etc. bjödo skyddade hemvist för forskning och kontemplation. Runt i de vindlande gatornas korsverkshus bodde skickliga borgare, som snidade, målade, sömmade, präntade, smidde och drevo för kyrkans och hennes tjänares räkning. I talrika med välbetänkta statuter begrundade gillen och stiftelser kommo de samman, när vesperklockan tonade från S:t Lars, alla välfredade och ansenliga män, ty det var förvisso icke oprövd man, som erhöll borgarbrev i ärkestiftets metropol.

Men nu sover Byrge, den siste lundensiske kyrkofursten, sin eviga sömn i krytlan bakom den aldrig sinande brunn, vars välsignelse han låtit leda ut till alla stadens innevägnare. Han har roligt lagt sina ögon samman, ty kyrkans fiender ligga slagne och jungfru Marie tjänst är hugfäst till evärdelig tid. Och likväl var det kanske i aningen om ny ond tid detta skeff. Ekot från hammarlagen i Wittenberg hade förvisso också återkat hitupp, när Byrge, också kallad Birger, fördes från sitt Lundagårdshus, ned till den oförgångliga vilobädd han själv låtit reda i krytlan. Och efter några kraft- och dödliga archielecti, som ej ens blivit rätt korade till den helige faderns ställföreträdare, gick efter några år reformationens bildstorm fram över den katolska kyrkan i Norden.

Härjad av krig och berövd sin glans står Lunds stad därefter i en tynande tillvaro sovande på sina kyrkoruiner och utan någon nämnvärd historia förrän med det svenska universitetet en ny ära uppgår.

MEN LIVET ÄR NYCKFULLT. NU KOMMER D:r Mantzius tillbaka, icke för att dirigera, utan för att uppträda, och huvudsakligen i sina gamla roller. Det är ej lätt få se en bättre avstämd och mera helgjuten prestation än hans greve Trolle i Den gamle Præst. I en annan roll, nämligen Johan Ulfstjerna ser man på en gång hans förefråden och fel i skarp belysning, hans intelligens, hans mäterliga replikbehandling, men också hans brist på verklig känsla och fantasi. Första delen av Tor Hedbergs drama återger han därför med stor virtuositet; de avslutande starkt patetiska scenerna är han ej mäktig. Men det var kring denne utmärkte aktör, som i varje fall i återseendets glädje publikens hela intresse samlades, och han kom därför att ställa i skuggan en så älskvärd och charmerande skådespelare som August Liebmann, vilken i det moderna lustspelet kan påminna om Anders de Wahl. Efter det den oersättlige Olaf Poulsen lämnat scenen, är hans rike delat mellan en del småkungar, bland vilka märkas den tunge, allvarligt strävande Henrik Malberg, den muntra och lustige Cajus Bruun och den marialiske och drastiske Valdemar Möller. En smula vid sidan om de andra, som något för sig själv, står den i sin konst besynnerligt förvridne herr Nicolaj Neiendam, som sedan han spelade prins Hamlet beständigt tycks gå runt på scenen och känna lukten av something rotten. Och så är där teaterns hopp och framtid, — som skådespelare, regissör och förnyare — hr Johannes Poulsen.

Sedan professor Martinius Nielsen ledde Dagmar-teatret med de senare så rebelliska "åtta", har Köpenhamn icke haft något sällskap, som varit verkligt väl sammanspelat. Det finns ännu något gammaldags solitt över Folketeatrets spel, men reperloaren där är så enkel, att den som oftast ej tillåter någon litterär värdering. Folketeatret hör lika litet som "Det ny Teater" till de scener, som göra den stora insatsen i konsten. Det är duktigt skötta företag, vilkas direktörer var kväll gå till sängs med kassaskrinet under huvudgården. Där emot är det möjligt, att Dagmar-teatret kan på nytt arbeta sig upp till att bli en konstnärligt ledande scen och kanske väcka de sömniga herrarna på Kongens Nytorv. Såvitt man kan förstå, har teatern haft den luren att bli uppslukad av en trust, vars främste man är ägaren av Scala och hundra biografteatrar, hr Frede Skaarup. Utvecklingen inom teatervärlden går ju avgjort i riktning mot trustbildning, och medan man för några år sedan fruktade för att en enda av teaterdirektörerna skulle bli alltför mäktig, tycks man nu efter de senaste erfarenheterna närmast vara böjd för att uppfatta trusten som en välsignelse och önska, att den måtte komma snarast möjligt. Man vinner därmed, att en man har hand om pengarna — och man kan antaga, att han vill förtjäna så mycket, att han förs riskera den stora insatsen — och att en annan man har hand om det konstnärliga utan att behöva bekymra sig om ekonomien. Detta arrangemang är i själva verket rationellare och i längden att föredraga både för författare och skådespelare framför de många små privatteatrarna, där direktören skall stå för på en gång det ekonomiska, reklamen,

den konstnärliga smaken och den "yttre iscensättningen", och där personalen varit och varit annåt år skräms upp av ryktet om en nära förestående ekonomisk krasch, som av en småstadsaktig press göres till föremål för vidlyftiga diskussioner.

Dagmar-teatrets konstnärliga ledare är hr Thorkild Roose, en intelligent och kunskapsrik skådespelare, som på Det kongl. Teater har spelat en stor och omväxlande reperloar och samtidigt gjort sig bekant som en duktig elevinstruktör. Hans utbildning och smak ha närmast stått under fransk påverkan. I regin får han duktiga medhjälpare i Anker-Larsen och Henri Nathansen, vilka bägge, var och en på sitt område, anses som två av våra mest betydande dramatiska författare — Nathansen i sina skildringar från gamla judisk-köpenhamnska hem, Anker-Larsen i sina folkskådespel om langelandska bönder. Förutom fru Bodil Ipsen och Poul Reumer har teatern i fru Clara Wieth en skådespelerska, som i synnerhet i skildringen av det barnsligt rörande och det sentimentalt erotiska står oöverträffad i dansk teater. Hon hör absolut hemma bland de nio muserna, är kanske den mest graciösa av dem alla! Förutom unga och lovande krafter som fru Rigmor Reumer och fröken Agnes Rehni har teatern i fru Antoinette Holberg en komisk karaktärsskådespelerska, som i medveten konst icke når upp till Det kongelige fru Sigrid Neiendam, men som står över henne i omedelbarhet.

Sådan är den säsong, som nu pågår. Det är emellertid i detta sammanhang även skäl att nämna revyteatrarna, eftersom de spela en så oerhörd stor roll i köpenhamnarnas liv och vi dessutom här äntligen ha ett område, där den danske skådespelarens talang helt kommer till utveckling och där hittills ingen kvinna har kunnat upptaga konkurrensen med honom. På Scala-Teatret, där ett litet homogent sällskap helt har erövat publiken och är ungefär lika populärt som på sin tid t. ex. Les Variétés i Paris, har den bästa kraften upphöjts till direktör. Men också under direktör Alstrups ledning komma sannolikt alla huvudroller att fortfarande innehas av skådespelaren Carl Alstrup. Han är nu i alla avseenden Vesterbros värdige pendant till Nørrebros firade Frederik Jensen, som i sista revyn på nytt var fullt i jämnhöjd med sitt rykte.

Revyteatrarna ha alltid fulla hus. Varför? Kanhända därför att de äro i kontakt med tiden. Även om de goda tiderna i de sparsamhetens år, vi nu gå in i, skulle bli mindre gyllne, finns det intet skäl att misströsta om teatern. Det talas så mycket om filmens skadliga inflytande på teaternas publik. Är det ej en smula ömkligt? Skulle teatern, som har det levande ordet, idéerna, rörelsen, de skiftande belysningarna, de starka färgerna, ja, själva livet i alldess oro och smidighet, icke kunna triumfera över filmen, som är jäktande, stum och dunkel med sina liksom avhuggna plakat och sina förklarande notiser, vilka äro naiva som skollärens förskrift på den svarta tavlan? Kan teatern icke det, är det säkert icke filmens skull, utan därför att det ej är som det skall vara med teatern själv, därför att den ej följer med tiden, förnyar sig alltför sällan, långsamt och besvärligt. Man får icke folk till att köra i diligens, när de drömma om att resa per flygmaskin.

Utbilda Eder till utrikesstenograf.

4—5 pers., helst m. studentex., erh. på nyåret förstkl. utbildning i handelskorr., stenografi och maskinskr. f. sv. tyska o. eng. språken. (Ev. end. sv.)

Marga Johannesson. Exam. lär:a — Bankkorrespondent,

Bostad: Danderyd. A. T. 16.

Malmötorsg. 3, 4 tr., Sthlm. A. T. 12908.

Påhlssons
Teaterkonfekt

Tillverkare

A.-B. Carl P. Påhlssons

Chokolad- & Konfektfabrik

MALMÖ

Inom murarna av Stockholms Högskola.

III. Ett besök å Stockholms Högskolas Studentkår.

EN SKILDNING AV STOCKHOLMS HÖGSKOLA, om än aldrig så knapphändig, skulle inte vara fullständig, om den helt och hållet förbige studenterna. Om dessa överhuvudtaget är det visserligen inte så mycket att säga, så gott som alla ha de ännu sin gärning inte ens påbörjad, och få av dem ha gjort sig förtjänta av att särskilt omnämnas. Men man bör dock betänka, att det är dessa som med tiden skola ta ledningen om hand, om detta också inte gäller för var och en av dem som individ. Genom sin utbildning komma de dock att tillhöra den utvalda delen av samhället, de må nu som personer inte vara mer framstående än andra. Det må därför ha sitt intresse att veta, hur de själva och deras målsmän ha sört för deras andliga och lekamliga väl.

Låt oss därför göra en liten inspektion, låt oss se på studentkårens ställningar och förhållanden. Kåren, eller som den kallas sedan den tid, då den bildades och medlemsantalet utgjordes av blott några få, Studentföreningen, omfattar samtliga studerande vid Högskolan. För föregående vårtermin voro de 668.

Det är ju klart, att bland denna stora massa, som bor kringsspridd över snart sagt hela Stockholm och vars ensfaka medlemmar träffas nära nog bara på föreläsningar och kurser, som i det längsta bibehåller titlarna oslängda, som intresserar sig nästan enbart för de ämnen, som just studeras, där kan det knappast bli tal om vare sig sammanhållning eller kamratskap. Här finns heller inte något kamratskap. Man ser varann, man möter varann och känner igen varann till utseendet, men man känner inte varann, man talar inte med varann. Man går upp och ner för samma trappor, man går in på föreningslokalen och sitter vid samma bord och läser tidningar i årtal, men man känner inte varann. Härav följer också, att man har inga gemensamma intressen, man har ingenting att samlas omkring.

Det är inte bara den dystra tid, vi levat i de sista åren, som satt denna prägel på studentlivet, det var likadant före 1914. De äldre försäkra, att det blev så efter 1909, då Högskolan flyttade in i sin nya lokal och studentantalet började växa.

Det är därför naturligt, att finns det någon eller några, som i sin mån försöka att föra studenterna tillsammans, som försökt samla de spridda stammarna till en, om ock-

Kandidat Bremberg.

så blott för en kväll, så kommer man att märka dem. För närvarande finns det också två inom kåren, föreningens ordförande, amanuens Simonsson, och ordnaren av studenternas malfråga, kandidat Bremberg.

Redan genom sin representativa ställning tilldrar sig en ordförande för en stor kår som studentföreningen uppmärksamhet. Amanuensen Simonsson gör det dessutom rent personligt. Det har gått många år sedan föreningen sist hade en sådan kraft på sin ordförandepost. Med en arbetsamhet och ett intresse, som förtjäna de vackraste lovor, har han under det snart gångna året lett föreningens arbete. Med smak och urskillning har han tagit initiativet till ett flertal intressanta och värdefulla föredrag, av Harald Nielsen, av Isaac Grünwald, av professor Gran för att nu nämna några. Med lätthet och elegans skakar han vid det ena tillfället efter det andra de mest spirituella och lyckade tal ur ärmen, och hans uppträdande

präglas av en försynthet och värdighet, som genast stämmer en till sympati. Han har verkligen gjort, vad han har kunnat, för att i denna dystra tid höja studenternas kulturella intressen.

Vi nämnde också kandidat Bremberg. Hans största förtjänst är kanske inte att malfrågan genom honom fick sin lyckliga lösning. Största förtjänsten härför ligger onekligen hos Stockholmssystemet och gynnsamma omständigheter. Stockholmssystemet övertog just vid det kritiska tillfället Restaurang S. H. T. och upplät då denna för studentbespisning. Denna lösning var idealisk. Studentföreningen förfogar ju inte över några egna lokaler, lämpliga till bespisning, och svårt visade det sig också att ordna frågan på den vägen. Nu blev det S. H. T., som tack vare sitt lämpliga läge mitt emot Högskolan blev den bekvämaste lokal, man kan tänka sig.

Hr Brembergs förtjänst är emellertid att han inte lät det stanna härvid. Nu hade man händelsevis fått en lokal, där man kunde samlas, det gällde alltså bara att samla. Herr Bremberg började anordna ett slags studentaftnar — privatim, utan officiell prägel — och försöket har slagit utomordentligt väl ut. Folk, som förut inte kände varann, har kommit tillsammans i en intim krets, det har onekligen börjat bli något, som ser ut som ett kamratskap.

Här finnas emellertid andra än dessa båda nämnda, som ha arbetat för kamratskap och vidgande av intressena. Inom de olika avdelningarna, särskilt den humanistiska och naturvetenskapliga, har man gjort sitt till för att anordna angenäma sammanträden med värdefulla föredrag och kamratligt samkväm. Detta arbete har dock enbart varit ett arbete inom den egna avdelningen, det har inte fört ihop studerande av skilda sektioner såsom herr Bremberg har velat göra med sina aftnar. Det må därför vara nog med detta omnämnande i förbigående. Låt oss i stället tala om ännu en, som, utom professorer, docenter och amanuenser, har arbetat för hela kåren, inte särskilt för naturvetare, humanister eller jurister, utan för alla i gemen.

Den man det är fråga om är Högskolans gamle vördade vaktmästare, stationerad på rektorsexpeditionen men en fader för hela skolan. Näst rektorn, och kanske många gånger ännu mer än rektorn, är en skolas

Amanuensen Simonsson.

Vaktmästare Andersson.

vaktmästare den mest betydande personen. Så är det också här. Till honom kommer man för att skriva in sig, han tar en i hand, klappar en på axeln och önskar en lycka. Till honom betalar man sin avgift, till honom lämnar man in sin ansökan om stipendier och examen, till honom kommer man, när man har tagit sin examen, och hämtar från hans hand sitt betyg. Många tro, att det är han, som är rektorn själv, och han kallas förresten man och man emellan sällan för annat än rektor Andersson. Det är en god man, som kan allt och vet allt, och vet han det inte, så låtsar han inte alltid, att han gör det. Han är verkligen hela studentkårens och skolans vördade fader. Hur skall det bara bli, när han en gång går sin väg!

Med vaktmästare Andersson är skildringen av Stockholms Högskolas representativa personer avslutad. Vi ha nu endast att göra en besök å föreningslokalen — och så är det inte mer.

Vi skrida in genom den stora korridoren, där särskilt naturvetarna och humanisterna bruka anordna sina danser efter avdelningssammanträdena. Den är mörk och utan fönster, men längst fram skymta vi en öppen dörr. Vi gå in genom den och befinna oss i föreningsrummet. Till vänster ha vi då styrelserummet, bakom oss till höger biblioteket. Flera rum är det inte. För så många som 668 förslår lokalen på inga vägar, men i vanliga fall äro heller inte mer än några få församlade. Här sitta några och spela bräde, ett par spela schack, andra läsa tidningarna. Här finnas Stockholms dagliga tidningar, några landsortstidningar, en dansk, en norsk. Någon gång begär någon att få en fransk eller engelsk, och förut höllos också ett par, men de lågo ständigt obrutna. Nu har man slutat med den lyxen. Ingen har heller begärt dem i år.

Vi gå in i biblioteket. En av nämndens ledamöter håller just mottagning, det synes å bilden. Emellanåt kommer det en student eller studentska och lånar en bok. Intresset för litteraturen är väl inte så stort, men det finns. Av kårens 668 medlemmar var det vårterminen 125, som lånade böcker eller 18,7 %. Man har så många andra intressen nu för tiden i studentkretsarna, så det blir inte så mycket över för litteraturen, vilket är skada. Biblioteket har nu i många år varit i ett utmärkt skick. Det håller för närvarande cirka 2,600 band verkligt läsbar litteratur, mest modern, mest skönlitteratur men även filosofi, kulturhistoria och populärvetenskapliga verk. Kanhända skulle det

kunna spela en förmedlande roll vid den höjning av studenternas kultur, som man detta år har ropat efter och som man så livligt hoppas på.

ERHARD BACKSTRÖM.

Att fånga en man.

NYLIGEN LASTE JAG I EN TIDSKRIFT EN ARTIKEL av en berömd engelsk kvinnoläkare, däri han riktar en allvarlig maning till de unga flickorna att ej leka med människors känslor, att ej bedriva kärleken som en sport, ett roande tidsfördriv, det kommer i många fall att hämma sig fruktansvärt.

Och så för några dagar sedan såg jag i en annan tidning en artikel av en av de mest kända och lästa engelska författarinnorna med rubrik: "Konsten att fånga en man". Jag läste den med alltmer stigande förundran och till slut ovilja. Hon kallade det själv i inledningen "några visa och cyniska råd till våra unga flickor". Ja, nog voro de cyniska, men visa fann jag dem långt ifrån. Hon uppmanar de unga flickorna att med list och förställning fånga in en man, lär dem att i hemlighet studera mannens intressen, för att så kunna hyckla samma intressen som han, lär dem att med tyst beundran lyssna till hans uttalade åsikter och på så sätt smickra hans fåfänga och vinna hans gunst och intresse. Ett intresse som skulle kunna leda till kärlek och äktenskap, menar författarinnan.

Nu undrar jag, blir ett sådant äktenskap, byggt på den kärleken något godt och eftersträfvärdt? Den man, som på det sättet infångats genom list och hyckleri, tror jag fort nog kommer underfund med sitt misstag, märker att det blott var hycklad sympati från kvinnans sida, ja han kanske rentav kommer underfund med att han infångats endast som försörjare. Vad blir det sedan? Ja, jag skulle tro ringaktning och kanske rentav avsky och förakt för en sådan kvinna. Och jag skulle ej förundra mig över, om mannen i så fall önskade äktenskapet upplöst, ett äktenskap, som sedan kärlek och ömsesidigt förtroende och högaktning brustit, blir till något outhärdligt.

Är det rätt att hos de unga flickorna inplanta sådana vilseledande lärdomar och falska begrepp om kärlek och äktenskap? Har inte kvinnoläkaren, den erfarna mannen och människovännen i stället rätt i sin varning, att ej betrakta äktenskapet som en affär, en försörjningsinrättning. Varför ha vi så oerhört många skeva och olyckliga äktenskap och så många skilsmässor? Ja, varför?

Jag skulle vilja ropa till de unga flickorna, högt och varnande: Lek ej med kärleken, betrakta ej

äktenskapet som något, man måste eftersträva till vad pris som helst! Det är sant, kärleken är det största, det underbaraste i världen, om äktenskapet ingår som en följd av en sann, äkta kärlekslyckas högsta fullkomning. Men ett äktenskap för att bli försörjd eller för att slippa räknas till de överblivna kvinnorna — fy, hur avskyvärt!

I våra mormödrars tid ansågs äktenskapet som det enda eftersträfvärdt för en kvinna. Men nu — hur många yrken och livsintressen stå inte öppna för kvinnan? Inte behöver hon jaga efter en man för att bli försörjd, då hon ärligt kan försörja sig själv, ifall hon skulle gå miste om att bli gift. Tyvärr finns det nog många kvinnor, som hysa den falska åsikten "hellre hur som helst gift, än inte bli gift". Och kanske vad värre är, det finns mödrar, som hos sina unga döttrar inplanta så fördärvbringande lärdomar.

Nu hyser mången, både man och kvinna, den åsikten, att en yrkeskvinna förlorar sin dragningskraft på mannen. Och så låta en hel del föräldrar sina unga flickor efter slutad skoltid gå hemma, och som det så vackert heter, hjälpa till i hemmet. Komme man inte sanningen närmare, om man sade "i väntan på en friare"? Jag antar det. Ty om det inte vore äktenskapet, som hägrade som framtidsmål, varför låta de dem då gå sysslösa och förspilla sina allra bästa år, då de borde lära sig att försörja sig själva. (Nu menar jag naturligtvis inte sådana flickor, som verkligen behövas i hemmet, utan sådana som inte alls behövas.) Och så få dessa unga flickor gå hemma och finna i sin sysslöshet tiden "odrägligt lång", denna gyllene ungdomstid, som aldrig återkommer i en människas liv. Och så laga de efter det ena nöjet och tidsfördrivet efter det andra, för att få tiden att gå. Då blir säkert flirten ett omtyckt tidsfördriv, och som följd drages kärleken ned till något trivialt och fullt kanske rentav. Sedan när några år gått, börja de känna, att så kan det inte fortvara, de måste söka finna en man, som vill åtaga sig att försörja dem. Ty nu ha de blivit alltför bekväma för att ens tänka sig möjligheten att själva arbeta för sitt bröd. Jag har haft tillfälle att iakttaga detta på så nära håll, att jag talar av full övertygelse och efter noggranna studier av saken. Inte menar jag alla flickor, naturligtvis inte, men många, många. Så har jag sett dessa horder av jagande, giffaslystna unga flickor surra omkring en till äktenskap ledig ung man som flugan kring sockerbiten. Och många ha haft detta trånsjuka, nästan bönfallande i sitt väsen, som till slut, efter många misslyckade försök kanhända, övergår till bitterhet och djup besvikelse. Ty alla flickor kunna ju ej bli giffa, människans antal är betydligt un-

Studenternas läsrum.

Biblioteket. E. Holmén foto.

derlägset kvinnornas, och det är ju inte alla män som gifta sig heller.

Vad bör då vara varje god, tänkande faders och moders plikt mot sin unga dotter? Jo, att låta henne lära sig ett yrke, som kan ge henne full trygghet och försörjning livet ut, ifall hon inte skulle bli delaktig av kärlekens och äktenskapets lycka. Ty nog anser jag kvinnans naturliga kall vara, att bli maka och mor, och som den högsta renaste lycka på jorden, då kärleken kommer till man och kvinna opåkallad, utan dessa konstigheter och knep, som nämnda författarinna vill inplantera hos de unga flickorna.

Men vad hindrar, att hon får lära sig arbete och självförsörjning i sina unga år? Varken hon själv eller far och mor kunna ju på förhand veta, om hon så alldeles säkert skall bli gift, även om hon är aldrig så vacker och älskvärd i deras ögon och kanske också i andras. Och förresten är det ej i många fall till hennes ovärderliga nytta, även om hon blir gift, att kunna något nyttigt och inkomstbringande yrke? T. ex. det finns fall, då mannens inkomst är otillräcklig för familjen på grund av sjukdom kanhända. Är det inte då en välsignelse för en hustru och mor att kunna hjälpa till med familjens försörjning låt vara att det är litet, så blir det dock till stor nytta och välsignelse för hemmet. Och om hon i unga år blir lämnad ensam, som änka, och ingen förmögenhet finnes, tänk, hur lyckligt att då kunna försörja sig själv genom det i flickåren lärda yrket. Jag hörde härmodagen en förnäm dam yftra om sina båda unga flickor: (de voro inom parentes sagt, födda grevinnor) "ja mina flickor ska, så snart de slutat skolan, få lära sig något". Heder åt en sådan klok mor! Och dubbel heder åt dessa självupppoffrande, goda, förståndiga mödrar, bland vilka jag räknar min egen, — som med försakelse av den hjälp, de så innerligt väl behövde av en dotter på sin nalkande ålderdom, hellre taga arbetsbördan i hemmet på egna skuldror, än att låta sin dotter stå oförsörjd vid föräldrarnas fränfalle, då kanske nödankaret, räddningsplan-kan skulle bli ett giftermål med "vem som helst", utan kärlek och sympati kanhända, blott för att bli försörjd.

Hur felaktigt begrepp har inte en hel del människor om yrkeskvinnans dragningskraft på mannen. Jag har sett unga hurtiga yrkeskvinnor utöva långt större dragningskraft på en man, än dessa, i många fall fränsjuka, giftaslystna hemflickor. Och jag finner helt naturligt att så är. Ty den unga självförsörjande kvinnan får något fritt och ofvunget i sitt sätt att umgås med mannen, just därför, att hon inte är beroende av, om hon behagar förste bästa man eller ej. Och detta okonstlade naturliga, rentav hjärtliga sätt, som hon kan visa mot mannen, slår nog i många fall långt mera an, än detta behagsjuka, litet tillgjorda uppträdande som så många av våra unga familjeflickor ha. Kvinnan förlorar i kvinnlighet genom att bli yrkeskvinna, har sagts. Jag vet inte det. Hur många förtjusande yrkeskvinnor finns inte? Och skulle hon än förlora en smula i mjukhet och kvinnlighet, ersättes nog detta genom en viss hurtighet och företagsamhet, som säkerligen i många mäns ögon är beundransvärt. Och ifall en kvinna utövar samma yrke, som den man, hon umgås med, hur många verkliga gemensamma intressen ha de ej då, ej dessa falska och låtsade intressen som aldrig kunna vara länge utan måste brista som såpbubblor för en vindfläkt.

Och så till sist — skulle det då vara en så stor olycka för en kvinna att förbli ogift. Finns det inte så många tillfällen i en ensam kvinnas liv, där hon kan utöva kärleksgärningar till stor glädje och välsignelse både för henne själv och hennes medmänniskor. Det finns så många små värnlösa barn i världen, som hon kan hjälpa på ett eller annat sätt, det finns gamla, ensamma människor, för vilka hon kan bli till glädje och hjälp, det finns djurskydd och naturskydd och tusen saker, där en kvinnas kärlek och moderliga

ömhet så väl behöves. Och förresten, vem vet, om inte många ogifta kvinnor haft flera giftermålsanbud än mången söt lifen fru, men det kan ju finnas vissa omständigheter, som gjort, att hon förblivit ogift. Flera av våra allra största kvinnor, de som nämnas med beundran och vördnad av varje man och kvinna, ha förblivit ogifta.

Jag ville bara med detta ha sagt, att det är avskvärt och förakligt av vårt kön att "fånga en man" för att bli försörjd, då varje kvinna kan genom ärligt arbete försörja sig själv. Låt kärleken komma av sig själv, det gör den, om den är sann och äkta och då blir äktenskapet, vad det bör bara, och som vigselformuläret säger: den högsta lyckosalighet på jorden.

OLGA NILSSON.

“Krigets glans.”

Några synpunkter, såsom svar till historielärarynnas inlägg i Idun n:r 40.

SLAKTANDETS GLANS ÄR INGEN. DARPA skriva väl vi nutidsmänniskor samfällt under, flertalet av övertygelse, ett fåtal tvingade av en i fredlig riktning växande opinion. Vi tro på en mänsklighet utan blodiga händer, förutan vilket hopp det vore fröslöst att fostra söner och timra stugor, och denna vår tro är icke längre en dröm "ins blaue hinein" utan ett faktum att ta på inom överskådlig framtid. Om mr Wilson ögon-skenligen till en del har misslyckats, han har dock givit en storartad medicin, som alltefter det tiden fullbordas skall utdriva egennyttans gift ur statskropparne, så sant endast individen icke sviker. —

Kära historielärarynna — ingen begär att Ni skall kanonisera mörsare och gasmasker, u-båtar och tanks, än mindre att Ni skall breda försonande skimmer över meningslösa faser och försvara vad som aldrig kan försvaras. Dock torde inte ens skildringen av världskriget, som givetvis är den svåraste sidan av Ert problem, vara helt och hållet utan lösning. Ni talar själv om personlighetsskildring — ja väl, där har Ni träden! Tro nu för all del ej att jag rekommenderar Er något naivt polerande av exempelvis fregattkapitän v. Müllers hjältegloria! Föremålen för Er framställning, de heta Namnlös och Odödlig, och säkert äro de förtjänta av en plats i det uppväxande släktets tankevärld.

Vi äro framme nu vid krigets glans, vid dess storhet, den enda, som i alla tider funnits där,

självuppgivelsen och gemensamhetskänslan. Ingen kunde väl ana att alla dessa bittra vardagliga sinnen kunde gömma något sådant, men vid drabbningens annalkade reste sig självuppgivelsen som en ung Herakles, välfärdande undan all småaktighet, girighet och avund, medan likgiltigheten för broderns väl och ve brändes till aska i flammorna från gemensamhetskänslans bål. Det är visserligen sant, att fransiddarna sluppo fria, och att man något lättvindigt begick sin omvändelse och gav sig syndaförlåtelsen, men låt oss se till resultatet! Tron utan gärningar är död. Många av dessa visste knappast vad de trodde, men självuppgivelsen drev dem fram — till ohelgade, granatsrödda offeraltaren, där de nedlade den största av gåvor: livet. Kan något samvefe taga skada av att stanna inför fältgravarna?

Naturligtvis handlade de icke som änglar, de voro kämpande människor, för vilka segerdagen hägrade, — segern, det befriande andedraget efter kvävande mara, — segern, som dock rymmer tillvarons största tragik, därför att de, som dyrast köpte den, aldrig få sola sig i glansen. — Vad var det väl som kom Titanic-händelsen att så djupt gripa in i hela världens hjärta? Icke endast olyckans fruktansvärda vidd, utan fastmera den heliga gemensamhetskänsla, som drev de inför döden bidande att sjungande mottaga honom. Varför inte se med samma blick på krigets dödsdömda?

Självuppgivelsen står över och utom alla sym-patier för den ene eller andre. Dess storhet uppstår i det avgörande ögonblicket utan avseende till kultur, religion och nationaldygder, och den stats befolkning, som icke under angreppets påverkan skulle förmå något av den, vore icke längre någon stat. —

Den obönhörliga tiden skall naturligtvis draga försorg om att krigets skriande verkligheter bli till endast en läxa, den skolbarnen sveltas över, medan de kika genom fönstret mot lockande idrottsplatser. På sina håll har det redan inträtt i de hem, där krigets förlängande varit ett mer eller mindre markerat önskemål, därför att ekonomin lyfts till oanade tinnar allt eftersom andra svultit. Skulle det inte vara en uppgift — omöjlig att betrakta som nedrivande för fredstanken och broderskapsläran, utan i i stället allvarligt belysande den senare — att vända de ungas ögon mot krigets s. a. s. själiska sida, mot oftrens djuphet?

Sannerligen, filosofen-fredsvännen i sin kam-mare behöver icke bestå honom — offeraren, numret — en medlidsam suck, — vem har som han umgått med filosofiens största, aldrig bortadvocerade sanning: att vi alla måste dö, men att endast dödsfruktan, icke döden är förfärlig. Vilostunderna på dikesrenen och den knappa mål-tiden veta mycket om sann livsglädje — glädjen att andas luften och se solen, och skyttegrava-arna hyste många stoiker av ädlare skola än klubbbrummen vid neutrala högskolor. —

När Ni vidare med sänkt huvud vandrar genom förstörelsen, sökande efter ljusstrimmor, glöm då ej det svar, som på alla ivriga spörsmål om kriget utgick från Rom. Ni må vara aldrig så tvätt-akta lutheran, det skadar ingen att göra rättvisa åt en makt, den vi här i Norden kanske litet för ofta behånga med narnbjällror. Det var stora, hugsvalande ord Benedicts svar innehöll: stillestånd, förhandlingar, försoning, och han tillade också klart och tydligt: avrustning. Det påstods ju att den förutvarande gamle påven dog av sorg över Europas kaos och sina barns kärlekslöshet — det ser alltså ut som skulle fredstanken numera ha ett gott hem inom Vatikanens murar. —

Men nu nog, egentligen alltför mycket om världskriget, inför vilket vi ju alla länge än komma att stå skräckjagade och oförstående.

Vi skynda till Fänrik Stål, och honom avfärda vi kort. Såvida ej skildringen upprullar några blodiga och grymheten förhålligande moment, behöver Ni ej ha mera samvettsvärk än vid läsan-det än en freds- och människovänlig präst, då han läser psalmistens och profeternas ofärdsöns-ningar över folk och enskilda. Minns själv, och giv en erinran om det Gud vare lov omätliga svalget mellan den tidens uppfattning och vår, och Ni kan sedan med oblandad glädje ge Edra elever Döbeln och Vilhelm von Schwerin till um-gänge.

Vad beträffar Napoleon, beror det delvis på rektorn! Är tonen inom skolan självständig, så säg helt enkelt ut Er egen mening! Är Ni myc-kelet elastisk och det gäller en backfischklass kan Ni uttala en reservation mot Math. Mallings Bonaparte romaner, som jag vet äro spridda, osvick-liga källor till osund förste-konsul-dyrkan, hur läsvärda de visst för mogen publik kunna vara. —

Jag lyckönskar Er, kära historielärarynna, både till Ert arbete och Ert samvefe!

ELISABETH HOGSTROM-LOFBERG.

Rik valuta för en
ringa penning
lämnar
IDUN
1920.

Uppskjut ej att prenumerera!

Ett nytt litterärt memoarverk av högsta rang

Helena Nyblom: Mina levnadsminnen

offentliggöres i Idun 1920.

Den celebra författarinnan, vars sagor, lyrik och novellistik utgöra en bestående prydnad i Nordens diktkonst, ger här i livligt berättande stil läsvärlden del av sitt livs erfarenheter, samtidigt som hon formar dem till en överblick av svenskt och danskt kulturliv under de senaste 50 åren. Som bekant dotter av den danske historiemålaren professor Jörgen Roed och sedermera maka till professor C. R. Nyblom i Uppsala har författarinnan vuxit upp och levat bland gångna decenniernas diktare, målare och

lärde och med många av dem knutit vänskapsförbindelser, vilket allt givit hennes levnadsminnen en stor intellektuell rikedom. De stå också som en glänsande avslutning på en fruktbar författargärning — ett stycke tidshistoria om tankens och fantasiens folk given med hennes skapartalangs bästa egenskaper, bland vilka humorn icke är den minst framträdande. Porträtt och andra bilder skola illustrera arbetet, vars offentliggörande begynner med den nya årgången.

Bland Europas ruiner.

Skildringar av det som spirar mot ny tid.

AV EIRA HELLBERG.

Där kriget härjat och lämnat efter sig ödelagda städer, byar och gårdar, börjar i kraft av naturens eviga förnyelsedrift livet åter utveckla sig. De flyktade invånarna vända tillbaka, leta efter grundmurarna till sina hem och efter myllan på sina tegar. Det gäller att bygga och odla som förr i tro på en framtid av rättfärdighet. — Fröken Eira Hellberg, vilken i sin egenskap av journalist redan under krigsåren tangerade de olika stridsfronterna, befinner sig nu på en studieresa bland de folk i sydöstra och södra Europa, som drabbats av krigets gissel. I en serie illustrerade resebrev kommer hon att för Iduns läsekrets i den nya årgången framlägga sina intryck av de stämningar och impulser, som nu, sedan striden dött bort, behärska människorna därnere och skapa den nya folksjälen. Hennes livliga skildringsförmåga och energi att tränga in i förhållandena borga för att hennes strövtåg "bland Europas ruiner" bli av allra största intresse.

Hemmens kamp för tillvaron.

En artikelserie från "tjänarnas förlovade land".

AV SARI IVARSON.

Fröken Sari Ivarson är en ung, i Amerika numera bosatt svenska, som av Idun uppmanats att samla material för skildringar om de husliga förhållandena i Förenta Staterna, vilka kunde komma den svenska publiken av husmödrar till goda. Där har utvecklingen gått snabbare än hos oss, men även vi äro inne på den väg som leder till industrialisering av hemarbetet och på vilken väg vid ett bestämt stadium problemet om den husliga arbetskraften måste lösas. Sedan dess har fröken Ivarson teoretiskt som praktiskt grundligt studerat dessa problem. Hon har genomlevat den kris i Amerika, som det stora kriget gjort akut genom arbetskraftens försvinnande från hemmen. Då hon nu börjar en serie artiklar i Idun över de husliga förhållandena i Amerika sker det i en tid, då problemet är högst aktuellt också hos oss. Säkerligen skola därför hennes artiklar läsas med intresse och utbyte av alla dem, som intressera sig för ett målmedvetet arbete för hemmens anpassning till tidens krav.

Som liljorna på marken.

AV HEDVIG SVEDENBORG.

Den för Iduns publik sedan länge bekanta författarinnan vill i denna samling verklighetsbilder framställa kvinnor ur olika klasser och levnadsförhållanden, men alla lika i den mening, att de icke lägga två strån i kors för att bidra till sin försörjning, utan anse det som helt naturligt att de bli omhändertagna av andra hela livet igenom — en sorts livsmartyrer om man så vill. "Man skulle kunna tro att denna klass av kvinnor vore utdöd i vår tid", säger författarinnan, "men det är alls ej fallet. Jag tror snarare att det ej finns någon familj, fattig eller rik, som inte har sin 'lilja' att dra försorg om."

Ur en drömmares hågkomster.

AV FJODOR DOSTOJEVSKI.

Fjodor Dostojevski är ett av världslitteraturens största namn i nyare tid och hans verk översättas nu till alla språk i Europa. Liksom hans gestaltningskonst äger en spännvidd som knappast överträffas, är hans förmåga att se ned i människosjälen innersta underbar i sin visionära kraft.

"Ur en drömmares hågkomster" har aldrig förr funnits överflyttad till svenskan, varför vi tro oss förskaffa våra läsare en stor litterär njutning genom publiceringen av denna psykologiskt mästerliga prosadikt i en mönstergill översättning från originalet av Ellen Rydelius.

Idun är alltjämt vår främsta litterära veckotidning,

varpå ovanstående utdrag ur programmet för nästa år ger ett otvetydigt vittnesbörd. Vad beträffar Iduns romanbibliotek kommer detsamma att upptaga romanen "I lögnens rike" av Anna Wahlenberg, ett arbete, som avgjort kan räknas till författarinnans bästa. Tidningens skönlitterära innehåll blir i övrigt tillgodosett med skisser, noveller och lyrik från våra bästa pennor, ytterligare främjat av "Iduns julnummer", vilket gratis tillfaller samtliga prenumeranter. — Vidare skola spalterna bjuda på

artiklar och skildringar i olika ämnen samt ett rikt bildmaterial från dagskrönikans skiftande områden. För avdelningarna Köksalmanackan och Hjälpredan svarar fortfarande fröken Ida Norrby med sin kända och uppskattade erfarenhet på området.

Idun 1920 erhålles till följande oförändrade prenumerationspris, trots alltjämt stegrade framställningskostnader: Idun, helt år: 14 kronor, halvt år: 7:25; ett kvartal 3:75. Julnumret och postarvodet däri inberäknade. Lösnummerpris: 30 öre.

En roman i nio brev. Av Fjodor Dostojevski. Översättning från ryskan av Ellen Rydelius.

I.

(Från Pjotr Ivanovitj till Ivan Petrovitj.)

Höglärade Ivan Petrovitj, dyraste vän!

DET AR NU TREDJE DAGEN SOM JAG kan säga jag är på riktig jakt efter er, min dyraste vän, emedan jag har en ytterst viktig angelägenhet att tala med er om och icke kan anträffa er någonstades. Min hustru skämtade i går under vårt besök hos Semjon Alexejevitch mycket träffande om er och sade, att ni och Tajjana Petrovna voro ett par oroliga andar: ni ha knappst varit gifta i tre månader och redan negligera ni era penater. Vi skrattade alla mycket — i vår fulla uppriktiga sympati för er, förstås, — men utan skämt, värderade vän, har ni orsakat mig stort besvär. Då säger Semjon Alexejevitch till mig: männe ni icke är på balen på Förenade Sällskapets klubb? Jag lämnar min hustru hos Semjon Alexejevitchs fru och störtar själv till Förenade Sällskapet. Skrafft och förtvivlan! Föreställ er min situation: jag är på bal — ensam utan min hustru! När Ivan Andrejevitch, som stötte ihop med mig i vestibulen, fick se, att jag var ensam, drog han (den boven!) ögonblickligen den slutsatsen, att jag hade en ovanlig passion för danstillställningar, tog mig under armen och ville med våld släpa in mig i danssalen, medan han sade, att han för sin del fann det frångt på Förenade Sällskapet, det var intet svängrum där för en flott själ, och han hade fått huvudvärk av patchoull- och resedadoften. Jag anträffar varken er eller Tajjana Petrovna där. Ivan Andrejevitch svär och bedyrar, att ni absolut är och ser "Olycklig för sitt snille"* på Alexandrinska teatern.

Jag störtar till Alexandrinska teatern: ni är icke där heller. I morse fänkte jag finna er hos Tjistoganov: misstag. Tjistoganov skickar mig till Perepalkin — samma sak. Med ett ord jag var alldeles uttröttad, betänk hur jag fick jakta. Nu skriver jag till er (det är intet annat att göra!) Mitt ärende är allt annat än litterärt (ni förstår mig) det vore bäst att få tala mellan fyra ögon, det är ytterst nödvändigt, att jag får en förklaring med er så fort som möjligt, och därför ber jag er komma till mig i dag på te till sammans med Tajjana Petrovna, så få vi ett samtal i kväll. Min Anna Michajlovna blir synnerligen glad över ert besök! Jag kommer sannerligen, som man säger, att bli er förbunden till min sista stund. Apropos, värderade vän, eftersom saken redan hunnit till papperet, så låt mig säga allt på en rad, jag finner mig nu nödsakad att på sätt och vis göra er föreställningar, ja, till och med förebräelser, min höglärade vän, på grund av ett skenbart högst oskyldigt spratt, som ni elakt nog spelat mig. Ni elaka, samvelslösa människor: Ungefär i mitten av förra månaden inför ni i mitt hem en av era bekanta, nämligen Nikolajevitch, förser honom med er vänskapliga och naturligtvis för mig heliga rekommendation, jag gläder mig däröver, motlar den unge mannen med öppna armar och sticker samtidigt huvudet i en fälla. Nåja, en fälla var det kanske icke, men det har blivit en söt historia, som man brukar säga. Jag har icke tid att förklara det nu och i brev är det olämpligt, jag har bara en ödmjuk bön till er, min skadeglade vän och kollega, — vore det icke möjligt att på något mycket diskret sätt, i parentes och i största förtroende, viska er unge man i örat, att det finns en mängd andra hem i huvudstaden

utom vårt. Jag står icke ut längre, far lille! "Jag falla till jorden", som vår polske vän Simonevitch säger. När vi råkas skall jag berättla er allt. Jag menar icke, att den unge mannen icke är intagande genom sina manér och sina andliga egenskaper eller att han på något sätt begått en blunder. Tvärtom, han är till och med en älskvärd och trevlig pojke, men vänta tills vi träffas, — under tiden, om ni träffar honom, så viska detta till honom för Guds skull, värderade vän. Jag skulle ha gjort det själv, men ni känner min karaktär: jag kan det icke, det är hela saken. Ni har introducerat honom. För resten få vi i alla händelser resonnera utförligare i kväll. Och nu adjö så länge. Jag förblir o. s. v.

P. S. Lillen har varit krasslig nästan en vecka och blir sämre för var dag. Han har ont för tänder, de börja att spricka fram. Min hustru pysslar ständigt med honom och är ledsen, stackars liten. Kom säkert. Jag glädder mig uppriktigt att få se er, käraste vän.

II.

(Från Ivan Petrovitj till Pjotr Ivanovitj.)

Min käre Pjotr Ivanovitj!

Jag får ert brev i går, läser det och förundrar mig. Ni söker mig, Gud vet på vilka ställen och så var jag helt enkelt hemma. Till klockan tio väntade jag på Ivan Ivanovitj Tolokonov. Jag tar genast min hustru med mig, skaffar en droska, gör en utgift och infinner mig hos er omkring halv sju. Ni är icke hemma, men er fru tar emot oss. Jag väntar på er till halv elva, längre var det mig omöjligt. Jag tar min hustru med mig, får åter göra en utgift, skaffar en droska, kör henne hem och beger mig själv till Perepalkin i den tanken att träffa er där, men mina beräkningar slå åter fel. Jag far hem, sover icke på hela natten, känner mig orolig, på förmiddagen far jag till er tre gånger, klockan 9, 10 och 11, gör utgifter tre gånger, tar droskor, och åter låter ni mig stå där med lång näsa.

När jag läste ert brev, blev jag förvånad, ni skriver ju om Evgeni Nikolajevitch, ni ber mig viska något till honom men nämner icke varför. Jag prisar visst försiktighet, men det finns många olika slags papper, och jag brukar icke ge min hustru viktiga dokument till papiljotter. Jag undrar slutligen, i vilken avsikt ni behagat skriva allt detta till mig. För resten, om det gått så långt, varför blanda in mig i den här affären? Jag sticker icke min näsa i allt möjligt. Ni kunde ju själv avvisa honom, jag ser emellertid, att jag måste resonnera förtroligt och energiskt med er, men här förgår tiden. Jag lever i små omständigheter och vet icke vad jag skall göra, om ni kommer att negligera våra överenskommelser. Min resa står för dörren, men resor kosta pengar, och till på köpet lipar min fru: hon vill sy sig en sammetskapott efter nyaste modet. Vad Evgeni Nikolajevitch beträffar, så skyndar jag anmärka: i går inhämtade jag, utan att spilla någon tid, definitiva upplysningar om honom, medan jag var hos Pavel Semjonovitj Perepalkin. Han äger 500 själar i guvernementet Jaroslaw och efter mormodern är det hopp om att han får ära 300 själar i trakten av Moskva. Hur mycket pengar han har vet jag icke, men jag tror, att ni bör veta det bättre än jag. Jag ber er definitivt bestämma en mötesplats. Ni träffade i går Ivan Andrejevitch och skriver, att han försäkrat er, att jag var med min hustru på Alexandrinska teatern. Men jag skriver, att han ljuger, och man bör sätta så mycket mindre tro till honom i dylika

saker som han icke senare än i förgår bedrog sin egen mormor på åttahundra rubel. Jag har äran förbli o. s. v.

P. S. Min hustru är i omständigheter, dessutom är hon nervös och får ibland anfall av melankoli. På teatern skjuter man ibland och åstadkommer åska på konstlad väg med maskiner. Som jag är rädd att skrämma min hustru, tar jag henne icke med på teatern, och själv har jag ingen större lust för teaterföreställningar.

III.

(Från Pjotr Ivanovitj till Ivan Petrovitj.)

Min värderade vän Ivan Petrovitj!

Förlåt, förlåt jag ber tusen gånger om förlåtelse, men jag skyndar att urskulda mig. Klockan sex i går, just vid samma tid då vi med uppriktigt deltagande fänkte på er, kom ett bud störtande från farbror Stephan Alexejevitch med underrättelse att faster var dålig. Som jag var rädd att skrämma min hustru, sade jag icke ett ord utan for hem till faster under förevändning att jag hade ett annat angeläget ärende. Jag fann henne knappast levande. Precis klockan fem hade hon fått ett slaganfall, det tredje på två år. Karl Fjodorovitj, deras husläkare, förklarade, att hon kanske icke ens kom att leva över natten. Döm om min situation, dyraste vän. Hela natten på benen under bestyr och sorg. Först på morgonen lade jag mig på deras soffa med uttömda krafter och nedtryckt av kroppslig och själslig svaghet, jag glömde att säga till att man skulle väcka mig i tid och vaknade halv tolv. Då var faster bättre. Jag for hem till min hustru, stackars liten, hon hade marterats under väntan på mig, jag kastade i mig en bit mat, omfamnade lillen, lugnade min hustru och begav mig till er. Ni var icke hemma. Men jag träffar Evgeni Nikolajevitch hos er. Jag beger mig hem, fattar pennan och nu skriver jag till er. Knota icke och var icke ond på mig, min uppriktige vän! Slå mig, hugg mitt skyldiga huvud från mina axlar, men beröva mig icke er välvilja. Av er hustru fick jag veta, att ni kommer till Slavjanovs i kväll. Jag väntar er med största otålighet.

Nu förblir jag o. s. v.

P. S. Lillen försätter oss i verklig förtvivlan. Karl Fjodorovitj har ordinerat honom laxermarmelad. Han jämrar sig, igår kände han icke igen någon. Men i dag börjar han känna igen oss och jollar hela tiden: "Pappa, mamma, bu..." Min hustru har badat i fårar hela förmiddagen.

IV.

(Från Ivan Petrovitj till Pjotr Ivanovitj.)

Jag skriver till er hemma hos er själv, i ert eget rum, vid ert eget skrivbord, men innan jag fattade pennan, har jag väntat på er mer än två och en halv timme. Tillåt mig nu säga er rent ut, Pjotr Ivanovitj, min uppriktiga mening om denna vidriga historia. Av ert sista brev sluter jag, att man väntar er hos Slavjanovs, man bjuder er dit, jag infinner mig, sitter fem timmar, och ni kommer icke. Är jag kanske tvungen att göra mig till narr inför folk, tror ni? Tillåt mig säga, min bästa herre...

Jag kommer till er på morgonen i hopp att träffa er hemma, således utan att efteräpa vissa bedrägliga personer, som söka folk Gud vet på vilka ställen, då man kan träffa dem hemma vid vilken anständigt vald tid på dygnet som helst. Hemma hos

* Berömd pjäs av den ryske förf. Gribjedov.

Danska konstnärer i samlad trupp inför svensk publik.

J. F. Willumsen: En bergbestigerska.

I FÖRSTA STUNDEN HAR NOG EN SVENSK inför dansk konst som inför så mycket annat dansk den känslan, att det är honom en smula för jämnt, för litet djärighet och schwung. Men har han blott lärt närmare känna denna konst, torde han komma att älska den, liksom det gemyt, varur den framgått. Vilhelm Hammershøj t. ex. — jag tror knappast, en svensk skall åtminstone vid första ögonkastet älska dessa små interiörer, grå och litet grumliga i färgen, som om konstnären uppblandade allt med vitt, ibland litet

Poul Christiansen: Påskmorgon.

intetsägande: ett par dörrar, som bara äro ett par dörrar helt enkelt — vad mer? Men hinner man tränga in däri skall man nog lära sig uppskatta denna diskreta, kanske inte så fullt friska konst.

Den, som har största förutsättningarna slå an på oss svenskar, är nog Willumsen, som också har ett helt rum för sig i den synnerligen representativa utställning av nyare dansk konst, vilken f. n. fyller Liljevalchs konsthall. Han är så djärv, (och det är en djärighet, som sätter också i fantasi och temperament, väl att märka, och inte som hos många av våra "djärve" i bara fingrarna), att han blir sympatisk även när han misslyckas. Som skulptör såväl som målare kan han göra storslagna saker, men även rent ut sagt fula. "Bergbestigerskan",

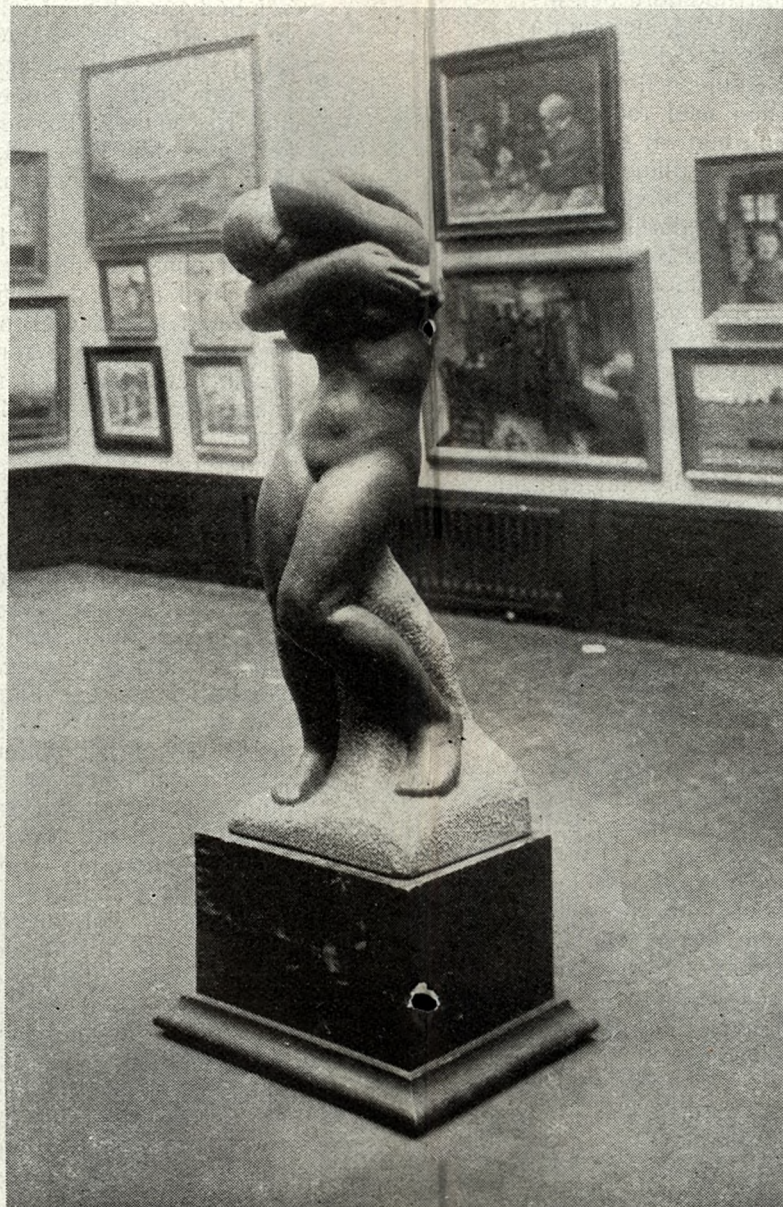
ja, den tar sig nog bra ut på bilden här bredvid — därför att man slipper se färgerna: grått och skärt på kinden, ett slarvigt gulgrått och grönt i bakgrunden. Andra målningar återigen äro ypperliga även i färgen. Ibland gör Willumsen grotesker — en förkärlek åt det hållet hos en betydande konstnär är alltid ett tecken att lägga märke till. Ty får icke ur sinnet för det vidriga själva den rena, strålände skönheten liksom en djupare klangbotten? Jag tänker på Velazquez med de där idioterna och vidundren. Och på Leonardo, som stod i dömen och ritade av fulhet och last — o, Mona Lisa, är det kanske över denna skönhets gåta, du ler?

L. A. Ring är intressant för den, som vill titta på "skolor". Han har bl. a. en riktigt vacker duk, "Kyrkgångare" med den för ett oövat öga knapp märkbara stilisering, som går tillbaka till preraphaeliterna. Men så har han en annan "Taget kommer". Den är höjdpunkten av "naturligt" måleri, till den grad fotografi, verklighet med ram omkring, ett "hål i väggen", som en fransman skrev om genren, att den leder en direkt in på den högst kinkiga frågan om "konstens mening". Se då i stället på ett sådant litet Stilleben som Karl Larsens "Den blaa Krukke" — där är allt helt och avslutat i sig själv, kompositionen fast och klar, färgerna djupa — en "meningsfullhet" i form och färg, som utesluter den där frågan om "meningen" . . .

Eljes är den danska "modernismen" (det finns en sal med sådan ock; men fastän alltså ej den ende, är Karl Larsen dock däri ett lejon) intet allt skryta med. Tag t. ex. en Jolin och jämför honom med dessa huvudlösa danska modernister; man skall märka, hur mycken tradition svensken i alla fall har, hur djärv han än eljes må synas oss. Danskarna som lyskarna av denna riktning ha kastat allt; de ha ingenting lärt och ingenting nytt skapat; resultatet: en

J. F. Willumsen: Strandbredd mot sol.

Kai Nielsen: Granitfösen.

massa färg på dukar. Den här avbildade Jais Nielsen är typisk för denna "humbugsmodernism." Recept: man tecknar upp damen i mitten, stiliserar så linjerna därefter och sätter schatteringarna på (färgerna här: damen i blått och hästen i skrikande gult o. s. v.) — vem som helst kan göra det, efter att ha ritat av litet franskt.

Einar Nielsen är ju ett stort namn i Danmark. Den här avbildade duken påminner i sin prisvärda fasta komposition samt i vissa detaljer — draperingen av mannens kläder, vecken på kvinnans hals — om de tidigare italienerna, men är som det mesta av mannen tråkigt i färgen, alldeles utan färgmotsättningar. Hade man en av de äkta gamla preraphaeliterna, en Botticelli t. ex., vid sidan, skulle man se den strålände

(ja, i sannig strålände!) skillnaden! — Här hänger också den stora duk av Einar Nielsen, "Adam och Eva", som på vårens Charlottenborgsutställning i Köpenhamn väckte ett sådant uppseende och av somliga höjdes till skyarna. I undertecknads tycke står man tämligen kall inför tavlan. I uppställningen — komposition kan man inte tala om — av de båda figurerna ligger det återigen något för-raphaeliskt med det där draperiet i bakgrunden. Men själva framställningen av de två nakna, ulmagrade kropparna är fullkomligt naturalistiskt. Här ha två helt olika riktningar eller idéer eller vad man skall kalla det stött samman — men sannerligen någon gnista har uppstått vid kollisionen! Det ligger något av "mitt emellan" och "intet av delarna" i denna duk utan vare sig komposition eller färg (i annan mening än den nämligen, att själva hudfärgen på figurerna förvisso väl träffats). Och likväl intresserar duken på visst sätt, därför att man får intrycket av att här stå inför en målare, som strävar, men som kommit visserligen inte "på en orätt planet", men väl i en orätt tid — under renässansen skulle han ha blivit en mästare.

Poul Christiansens här avbildade "Påskmorgon" är på visst sätt vacker. Man tycker visserligen, den skulle ha kunnat ge mer av religiös stämning — hela Kristusfiguren med ansiktet är för fullt målad — men ängels huvud är som måleri betraktat rent av underbart vackert, och motsättningen mellan de två ljusa förgrundsfigurerna och den mörka bakgrunden är verkningsfull; kompositionen är fast med de två mörka små huvudena längst nere till höger som motsvarighet till ängeln på andra sidan.

Skulle vi fortsätta, fylläte oss utrymet blott en uppräknings av namn, som man lika så gärna kan slå upp i konst-

Einar Nielsen: Porträttgrupp.

historien — det är fyra decenniers dansk konst, som här är fylligt representerad — och som skulle komma att stå lika frängt om dukarna på konsthallens väggar, där hopträngdheten ofta nog är till litet skada för vars och ens säregenhet.

— I allt som allt: den danska utställningen har blivit ett av vinterns konstevenemang i Stockholm.

EBBA T.

Jais Nielsen: Frederik VII överlämnar till grevinnan Danner gåvobrevet Jægerspris.

er såg man icke föken av er. Jag vet icke vad som nu hindrar mig att säga er hela den hårda sanningen. Jag säger bara, att jag märker, att ni sviker era löften i fråga om våra bekanta överenskommelser. Och när jag nu övertänkte hela saken, kan jag icke undgå att tillstå, att jag faktiskt förvänar mig över er slughet. Jag inser nu tydligt, att ni hyst er obehagliga avsikt länge nog. Som bevis för detta mitt påstående kan tjäna den omständigheten, att ni ännu i förra veckan på ett nästan oförläpigt sätt tillägnade er det till mig adresserade brev, vari ni själv, om också fämligen dunkelt och osammanhängande, utredde våra överenskommelser rörande vissa för er synnerligen välbekanta omständigheter. Ni fruktar alltså dokument, ni tillintetgör dem och håller mig för narr. Men jag tillåter icke, att man håller mig för narr, ty som sådan har ännu ingen ansett mig, och alla ha yttrat sig gynnsamt om mig i fråga om denna angelägenhet. Nu äro mina ögon öppnade. Ni vill vilseleda mig, ni vill slå blå dunster i ögonen på mig med er Evgeni Nikolajevitj, och när jag med det för mig alltfjämt gåtfulla brevet av den sjunde dennes i fickan söker er för att få en förklaring av er, utsätter ni falska mötesplatser, men själv håller ni er undan. Ni tror väl icke, min bästa herre, att jag är ur stånd att observera allt detta? Ni lovar att belöna mig för de tjänster ni mycket väl vet jag gjort er, i fråga om att rekommendera vissa personer, och likväl, jag vet icke på vad sätt, lagar ni så att ni själv får låna betydande summor av mig utan kvitto, vilket hände icke senare än i förra veckan. Nu, sedan ni fått pengarna, håller ni er undan och till på köpet vill ni icke höra talas om den tjänst, jag gjorde er ifråga om Evgeni Nikolajevitj. Ni räknar kanske på att jag snart reser till Simbirska och tänker, att jag icke hinner göra upp saken med er. Men jag förklarar högtidligen för er och bekräftar det med mitt hedersord, att om det gäller, så är jag gärna villig att tillbringa två hela månader till i Petersburg, men jag skall reda upp denna affär, nå mitt mål och leta upp er. Även jag förstår ibland att trotsa mig fram.

Till slut förklarar jag, att om ni icke redan i dag ger mig en tillfredsställande förklaring, först skriftligen och sedan muntligen, mellan fyra ögon, och om ni icke i ert brev erkänner alla de viktigare överenskommelser, som existera mellan oss och definitivt uttalar era åsikter angående Evgeni Nikolajevitj, så ser jag mig nödsakad tillgripa för er högst oangenäma och även för mig själv motbudande åtgärder.

Tillåt att jag o. s. v.

V.

(Från Pjotr Ivanovitj till Ivan Petrovitj.)

11 november.

Min bästa Ivan Petrovitj, höglärdade vän! Ert brev har bedrövat mig i djupet av mitt hjärta. Att ni icke blyges, min käre orättvise vän, att handla så mot er bästa gynnare. Att ha så bråttom, att försumma att förklara hela saken och slutligen sära mig med sådana kränkande misstankar?

Men jag skyndar att bemöta era beskyllningar. Ni träffade mig icke i går, Ivan Petrovitj, därför att jag plötsligt och helt oväntat blev kallad till en döende. Min faster Evfimia Nikolajevna avled i går kväll klockan 11 e. m. Jag blev av slakten enhälligt utsedd att ordna alla begravningshögtidigheterna. Det var så mycket att göra, att jag icke ens i dag på förmiddagen hade tid att råka er, ännu mindre underrätta er med en enda rad. De missförstånd, som upp-

stått mellan oss, göra mig av hjärtat ont. Mina ord om Evgeni Nikolajevitj, som yttrades på skämt och i förbigående, har ni uppfattat från alldeles motsatt sida, och ni har givit hela saken en innebörd, som djupt sårar mig. Ni omnämner pengarna och uttalar er oro för dem. Men jag gör inga krumbukter, jag är villig att tillfredsställa alla era önskningar och fordringar, fastän jag här, i förbigående icke kan undgå att påminna er att jag erhöll pengarna, 350 silverrubel, i förra veckan mot vissa villkor och icke i form av lån. I sistnämnda fallet skulle jag absolut ha skrivit ut ett kvitto. Jag vill icke nedlåta mig till att förklara övriga punkter, som beröras i ert brev. Jag ser, att detta är ett missförstånd, jag ser häri er sedvanliga brådska, häftighet och rättframhet. Jag vet, att er hjärtegodhet och er öppna karaktär icke tillåta ett tvivel att dröja kvar i ert hjärta, och att ni slutligen själv skall bli den första att räcka mig handen. Ni har misstagit er, Ivan Petrovitj, ni har misstagit er i allra högsta grad.

Fastän ert brev sårat mig djupt, skulle jag vara beredd att taga första steget att komma till er redan i dag och erkänna min skuld, men jag har haft så mycket att bestyra ända sedan i går, att jag nu är alldeles dödstrött och knappt kan stå på benen. Till råga på mina olyckor har min hustru måst lägga sig till sängs: jag befärrar en allvarlig sjukdom. Vad lillen beträffar, så mår han bättre, Gud ske lovl! Men jag kastar pennan... plikterna kalla och de utgöra en hel hög. Tillåt, värderade vän, att jag förbliver o. s. v.

VI.

(Från Ivan Petrovitj till Pjotr Ivanovitj.)

14 november.

Min bästa Pjotr Ivanovitj!

Jag har väntat tre dagar. Jag har försökt använda dem till nytta — under tiden har jag i känslan av att hövlighet och anständighet äro varje människas förnämsta prydnader — sedan ert sista brev den nionde dennes varken med ord eller handling gjort mig påmind, dels för att ostört låta er uppfylla er kristliga plikt emot er faster, dels också därför att jag själv behövde tid för vissa överläggningar och efterforskningar angående den kända affären. Men nu skyndar jag att definitivt och energiskt tala ut med er. Jag erkänner öppet, att jag vid läsningen av era två första brev på allvar trodde, att ni icke hade förstått vad jag ville. Det var till största delen av denna anledning jag sökte ett sammanträffande och en förklaring mellan fyra ögon, jag var rädd för att anförtro mig åt papperet och anklagade mig för det oklara sätt, varpå jag i brevet uttryckt mina tankar. Ni vet, att jag icke har någon uppföstran eller några fina manér, och jag skyr ihåligt snobberi, emedan jag av bitter erfarenhet äntligen lärt, hur bedräglig ytan ibland kan vara och att det stundom döljes en orm under blommorna. Men ni hade förstått mig, ni svarade mig icke så som ni hade bort, därför att ni i ert hjärtas trolöshet på förhand beslutat svika ert hedersord, och de vänskapliga förbindelser som rått mellan oss. Ni har bevisat detta fullständigt genom ert avskyvärda uppförande mot mig den sista tiden, ett för mina intressen fördärligt uppförande, som jag icke väntat mig och som jag icke alls velat tro på, förrän i detta ögonblick, ty fånglad från första början av vår bekantskap av era goda manér, ert fina umgängessätt, er sakkunskap och de fördelar, ett umgänge med er kunde erbjuda mig, trodde jag mig ha funnit en verklig vän, kamrat och gynnare. Nu har jag dock tydligt in-

sett, att det finns många människor, vilka under en hal och glänsande yta dölja gift i sitt hjärta, vilka använda sitt förstånd till att smida ränker emot nästan och iscensätta oförläpiga bedrägerier och därför hysa fruktan för papper och penna, men samtidigt använda sin stiliseringsförmåga icke till nästans och fosterlandets väl utan till att insöva och invagga förnuftet hos de personer, som inlåtit sig på företag och överenskommelser med dem. Er trolöshet mot mig, min bästa herre, kan man tydligt se av följande:

För det första, när jag i mitt brev i klara och tydliga ordalag skildrade min situation för er, min bästa herre, och därjämte i mitt första brev frågade er vad ni avsåg med vissa uttryck och antydningar, särskilt angående Evgeni Nikolajevitj, så försökte ni mestadels under tystnad förbigå detta för att, sedan ni en gång väckt mina misstankar och tvivel, lugnt dra er ur spelet. Sedan ni därefter begått handlingar mot mig, som icke kunna nämnas med ett anständigt namn, började ni skriva, att ni kände er sårad. Hur vill ni att detta skall kallas, min bästa herre? Sedan var varje minut dyrbar för mig, och då ni tvang mig att gå på jakt efter er över hela huvudstaden, skrev ni under vänskapens fäckmantel brev till mig, vari ni avsiktligt förteg det väsentliga men talade om fullkomligt obehöriga saker: nämligen om de sjukdomar, som drabbat er frots allt av mig högt aktade fru, att er barnunge fått laxermarmelad, och att vid detta tillfälle en tand spruckit fram. Allt detta omnämnde ni i varje brev med avskyvärd och för mig sårande regelbundenhet. Jag är visst redo att medgiva, att det egna barnets lidande måste marfara faderns själ, men varför beröra detta, då det fordrades något annat, nödvändigare och intressantare. Jag teg och var tålrig, men nu då en tid förgått, har jag ansett det vara min plikt att tala ut. Efter att slutligen flera gånger trolöst ha bedragit mig med lögnaktigt utsatta mötesplatser fick ni mig att skenbart spela rollen av er narr och driftkucku, vilket jag aldrig ämnar bli. Sedan ni vidare på förhand bjudit mig till er och naturligtvis lurat mig, underrättar ni mig, att ni blivit kallad till er sjuka faster, som fått ett slaganfall precis klockan fem, varigenom ni med pinsam noggrannhet tycks ha förklarat saken. Till min lycka, min bästa herre, har jag under dessa tre dagar hunnit anställa efterforskningar och därvid fått veta, att er faster träffades av slaganfall redan dagen före den åttonde dennes, omedelbart före midnatt. Härav ser jag, att ni använder släktskapens helgd för att bedraga fullkomligt utomstående personer. Slutligen nämner ni i ert sista brev er fasters död som om den inträffat just vid den tid, då jag måste infinna mig hos er för att rådgöra om vissa angelägenheter. Men här överträffar det avskyvärda i era beräkningar och påhitt till och med all sannolikhet, ty enligt de högst tillförlitliga upplysningar, som jag genom en lycklig tillfällighet helt apropå och i tid hunnit erhålla, har jag fått veta, att er faster avled precis ett helt dygn efter den tidpunkt, som ni i ert brev gudlöst betecknat som hennes dödsstund. Jag skulle icke kunna sluta, om jag skulle uppräknat alla de tecken, varigenom jag upptäckt er trolöshet mot mig. För en opartisk iakttagare är det till och med nog, att ni i varje brev titulerar mig er uppriktiga vän och kallar mig vid älskvärda namn, vilket ni enligt min mening icke gjort av någon annan orsak än för att insöva mitt samvete.

Jag övergår nu till ert största bedrägeri och löftesbrott som består i följande: att ni i ert sista brev oavläpigt ignorerar allt som rör våra gemensamma intressen, att ni gudlöst undansnillar det brev, vari ni, visserligen

dunkelt och för mig icke fullt begripligt — anför våra ömsesidiga överenskommelser och avtal, och för det tredje, att ni barbariskt och med våld lånar 350 silverrubel av mig i min egenskap av er kompanjon, och slutligen att ni avskyvärt förtalar vår gemensamma vän Evgeni Nikolajevitj.

Jag inser nu tydligt, att ni ville bevisa för mig att man av honom liksom — med förlov sagt — av en bock varken kunde få mjölk eller ull, att man med ett ord icke kunde ha någon nytta av honom, att han varken var det ena eller det andra, varken fisk eller kött, vilket ni i ert brev av den sjätte dennes räknade honom till last. Jag däremot känner Evgeni Nikolajevitj som en anspråkslös och moralisk ung man, varigenom han just kan behaga och vinna människor och förvärva anseende i världen. Det är mig också bekant, att ni varje kväll under loppet av hela två veckor, då ni spelade bank med Evgeni Nikolajevitj, stoppat i er ficka tiotals, ibland ända till hundra rubler. Nu förnekar ni emellertid allt detta, och icke nog med att ni ej vill gå med på att tacka för mina ansträngningar, ni tillägnar er också oåterkalleligt mina egna pengar, sedan ni först frestat mig med egenskapen av er kompanjon och lockat mig med diverse fördelar, som skulle komma på min lott. Efter att nu på det olagligaste sätt na tillägnat er mina och Evgeni Nikolajevitjs pengar vägrar ni mig all tacksamhet och begagnar er därvid av förtal genom att i mina ögon obelänksamt svärta den man, som jag genom mina ansträngningar och bemödanden infört i ert hus. Men själv däremot fortsätter ni och han, enligt era vänners skildringar, att vara ett hjärta och en själ, och ni utger honom inför världen som er bästa vän, fastän det icke existerar en så stor idiot i världen, att han icke genast gissat, vart alla era strävanden syfta, och vad era vänskapsbetygelser egentligen äro värda. Men jag skall säga er, att de betyda bedrägeri, trolöshet, åsidosättande av all anständighet och människorätt, de äro en hädelse och inbegreppet av all last. Jag uppsätter mig själv som exempel och bevis härpå. På vad sätt har jag sårat er och varför har ni handlat emot mig på ett så gudlöst sätt?

Jag slutar mitt brev. Jag har talat ut. Nu vill jag blott tillägga detta: såvida icke ni, min bästa herre inom kortaste frist efter mottagandet av detta brev fullständigt till mig återställer för det första den summa på 350 rubel, jag givit er, och för det andra alla andra summor, som enligt ert löfte tillkomma mig, kommer jag att tillgripa alla upptänkliga medel för att med öppet våld tvinga er att utlämna dem, vidare tar jag min tillflykt till lagens skydd och slutligen förklarar jag, att jag sitter inne med dokument, som om de icke längre förbli i er ödmjuka tjänares och beundrars händer, kunna svärta och vanära ert namn i hela världens ögon.

Tillåt att jag o. s. v.

VII.

(Från Pjotr Ivanovitj till Ivan Petrovitj.)
15 november.

Ivan Petrovitj!

Då jag mottog er följiga och på samma gång besynnerliga skrivelse, ville jag i första ögonblicket riva den i småbitar, men jag har bevarat den som en kuriositet. För övrigt beklagar jag av hjärtat era missförstånd och obehag. Något svar tänkte jag först icke ge er, men jag tvingas därtill av nödvändigheten. Jag vill nämligen med dessa rader upplysa er, att det skulle vara mig mycket oangenämt att någonsin behöva se er i mitt hem, och det samma är fallet med min hustru: hon är klen till hälsan och lukten av smorläderstövlar är skadlig för henne. Min hustru

återsänder med tack till er fru den bok, "Don Quichote av la Mancha", som hon lämnat hos oss. Vad era galoscher beträffar, som ni säger er ha glömt kvar hos oss vid ert sista besök, så måste jag beklagligt nog omtala, att man icke funnit dem någonsstädes. Man letar alltjämt efter dem, men om de icke alls skulle återfinnas, skall jag köpa er nya.

För övrigt har jag äran o. s. v.

Den 16 november erhåller Pjotr Ivanovitj två lokalbrev. Han öppnar det första och tar fram ur kuvertet en liten pryddigt hopvikt biljett på blekt rosapapper. Stilen är hans hustrus. Biljetten är adresserad till Evgeni Nikolajevitj och daterad den 2 november. Det finns ingenting mera i kuvertet. Pjotr Ivanovitj läser:

Käre Eugène!

I går var det alldeles omöjligt. Min man var hemma hela kvällen. Men kom absolut i morgon precis klockan elva. Jag har varit förargad hela natten. Tack för underrettelserna du skickade och korrespondensen. En sådan hög med paketer! Har hon verkligen skrivit allt detta? För övrigt har hon en viss stil. Tack skall du ha! Jag ser att du älskar mig. Var inte ond för historien i går och kom för Guds skull i morgon.

A.

Pjotr Ivanovitj bryter det andra brevet. Pjotr Ivanovitj!

Jag skulle i alla fall aldrig satt min fot i ert hus, ni har kluddat ned ert papper alldeles i onödan.

I nästa vecka reser jag till Simbirsk, men som er oskattbare och käraste vän kvarstannar Evgeni Nikolajevitj. Jag önskar er lycka och oroa er icke för galoscherna.

Den 17 november erhåller Ivan Petrovitj två lokalbrev. Han bryter det första och tar fram en vårdslöst och hastigt hopravsad biljett. Stilen är hans hustrus, biljetten är adresserad till Evgeni Nikolajevitj och daterad den 4 augusti. I kuvertet finns ingenting mera. Ivan Petrovitj läser:

Farväl, farväl, Evgeni Nikolajevitj! Må Gud belöna er även för detta. Mätte ni bli lycklig, men min lott är gräslig, förfärlig! Det var er vilja. Om icke tant hade varit, hade jag icke litat så på er. Ni skall icke skratta åt mig eller tant. I morgon skola vi viga. Tant är glad, att det finns en god människa, som tar mig utan hemgift. Jag har icke tid längre. Farväl, farväl, min lilla duva! Kom ihåg mig någon gång, jag skall aldrig glömma er. Farväl! Jag undertecknar även detta sista liksom mitt första — minns ni?

T a t j a n a.

— I det andra brevet stod följande:
Ivan Petrovitj!

I morgon får ni nya galoscher. Jag är icke van att snåla mig till saker ur andras fickor, icke heller tycker jag om att plocka upp all möjlig lump på gatorna. Eugeni Nikolajevitj reser i dagarna till Simbirsk för sin morfars räkning och har bett mig skaffa honom resällskap. Har ni icke lust?

Spalten om böckerna.

VARLDSKRIGETS INFLYTANDE PÅ SJÄLSLIVET är som havets undervattensströmmar — det arbetar mäktigt på djupet, medan ytan ännu ingenting förräder av de hemliga krafternas spel, för att plötsligt stiga i dagen och ge åt själen ett alldeles nytt ansikte och åt känslan en oanad riktning. Psykologer och filosofer såväl nu som i framtiden ha här ett vidsträckt arbetsfält att genomplöja, visserligen icke utan stöd i förflutna tidsåldrars erfarenheter ty även i fråga om människoandens svängningar mellan olika trosformer upprepar sig historien.

Det ligger nära till hands för dikten, den trogna tidspegeln, att följa exemplet och söka intränga i de människohjärtan, som nu klappa högt under sökandet efter ovanvärldsliga mål.

I det fallet kan Elin Wagners "Den befriade kärleken" inordnas bland våra få verkliga tidsromaner. Huvudpersonen i boken, den intagande Andrea Humble, är gift med skalden Filip Humble, och de båda makarna leva i ett äktenskap, som i fråga om helstöpt lycka torde ha ganska få motsvarigheter inom vår nutida författarvärld, där samlivet mellan kontrahenterna stundom tangerar det farsartade och groteska.

Filip, framstående lyriker och mot slutet av skildringen medlem av Svenska akademien, har vunnit sitt skalderykte på en kärlekspoesi vari han huvudsakligen besjungit sin hustru, han är alltså något av en svensk Robert Browning. Emellertid behöver hans musa byta om luft för att komma in i nya idékretsar, och tack vare ett förskott av förläggaren sättes han i tillfälle att göra en studieresa till Syd-Afrika. Hustrun stannar hemma, för att ej med sin oemotståndliga personlighet hålla fast hans fantasi inom de givna ramar. Så händer det oförutsedda att världskriget brister löst och Filip blir internerad som fånge i Kapstaden. Väntheden och skilsmässan, krigspsykosen och allt vad därmed sammanhänger av sensationer och stämningar övar efterhand sitt inflytande på Andrea; hon begynner se på sin make och hans verk med kritiska ögon, varfyll kommer den hypnotiska makt en energisk bönekvinnas av Guds barns älsta får över henne — kort sagt, efter åtskilliga själsstrider kastar hon sitt gamla liv som en utnött klädnad, blir missionär och reser till Afrika för att undervisa negererna om Kristus. Sammanträffandet med mannen, först i södern och sedan i Stockholm, dit hon måst återvända med undergrävd hälsa, kan ej rubba henne i hennes under så heta strider tillkämpade tro. Hon har vunnit den befriade kärleken, den som icke söker sitt, och hon vinner den även för Filips del. Vi ha återfunnit varandra under Guds ögon, säger han, där han sitter vid hennes sjukbädd, äntligen befriad från grämelse, hat och sorg, ty nu förstår han henne.

Andrea är en alligenom vackert tecknad kvinnogestalt och hennes utvecklingsgång vittnar om författarinnans djupa inblick i de frireligiösa rörelser, som i mer eller mindre sympatiska former sprida sig i vårt land. Vilken rytm har hon icke fått över det manhaffiga gudsordet Dorkas, för att nämna ett exempel. Jämsides med huvudhandlingen löper ett annat motiv: historien om Mikaela, Filips syster, som i en utkant av Söder håller ett pensionat för frigivna fångar. Skildringen av detta figurgalleri och livet därstädes utgör några av bokens originellaste sidor.

Språket besitter åtskilligt av den uddighet, som Elin Wagners penna aldrig saknar, men där finns också partier av djup och värme. Skada att stilen ibland, till följd av författarinnans lätthet att skriva, blir självsväldig och slängig och att en tyngande oemständighet då och då mattar skildringens flykt.

Men i allt väsentligt är Den befriade kärleken en talangfull bok och en bok att tänka över — den ger röst åt vad som just nu mumlar i själen hos dessa tusenden, som fyllas av leda inför slitna livsformer och tränga andliga perspektiv.

"Inger Skram", roman av J e a n n a O t e r d a h l (J. A. Lindblads förlag) blir utan tvivel en mycket läst bok. Hjärtinnan är en fiskartös från Bornholm, dotter av en djupt religiös far och en ytlig, världsätvändig mor. Själv får hon faderns karaktärsläggning, som utgör en sammangjutning av brinnande tro och pliktmedveten gärning såväl ifråga om andliga som världsliga angelägenheter. Glad och sund går hon ut i livet, förtröstande på dess möjligheter och redo att sätta in sina krafter på de arbetsuppgifter som möta henne. Under tiden har kärleken berört henne med sin underbara kraft, men blott för en kort minut, ty den hon älskar förgås en stormnatt ute på havet och med hans död blir hennes hjärta för alltid stängt — en ny känsla av liknande art finner aldrig något rum där.

Nu börjar hennes provotid i livets skola, en tid med mycken sorg och ringa glädje; det förefaller, som om författarinnan lagt sig särskilt vinn om att stapla så stora bördor som möjligt på Inger Skrams skuldror för att exemplifiera en kvinnas andliga muskelkraft. Ingenting av livets bitterhet blir henne besparat, men hennes från barndomen djupt befästa tro bär henne över alla förtvivlans klyffor, och lutrad och tacksam går hon i döden, viss om att allt som skett henne har skett till det bästa.

Motivet är vanskligt i så måtto att det kan ge anledning till en avsiktligt sedelärande historia, som förstämmer i stället för att lyfta och värma. Men Jeanna Oterdahl för icke någon moralisk pekpinne gudvarelov, utan en diktares penna. Inger Skram är en människa av kött och blod, vars öden man följer med sympati och av vars resignation man lär. Hon är på sätt och vis en livskonstnär i sin kraft att resa sig efter varje

slag och börja på nytt med tillvarons realiteter, väl vetande, som skalden säger, att "vad ovanföter är när ingen till, som ej har fäste med sin fot på jorden". Hennes karaktärsutveckling är konsekvent genomförd och det kristliga stämningselementet insatt med fin urskillning.

Boken har för övrigt en hel del andraplansfigurer, som stå tecknade med säker hand, och över hela skildringen välver sig en andlig rymd, fylld av det ideella strävandets skimmer.

Humorn i svensk prosakonst representeras nu tilldags av bl. a. Hjalmar Bergman, vars nya roman "Markurells i Wadköping" (Albert Bonniers förlag) är en svensk småstadsskildring gjord med strålände humor och fylld av en originell fantasi lyckliga ingivelser. Hjalmar Bergmans föregående böcker ha tilldragit sig uppe i Bergslagen och i flera fall varit ganska svåra att komma underfund med till följd av ett fragmentariskt kompositionssätt och rena bisarrerier i själva skildringen. Markurells i Wadköping är däremot en skickligt byggd roman, i vilken de båda familjerna Markurell och de Lorche utkämpa en spännande kamp med varandra av både finansiell och moralisk natur. Författarens styrka att skildra egendomliga människor i egendomliga situationer, hans excentriska komik och originella stil göra denna småstadsskildring till ett humoristiskt konstverk.

Hasse Z. unnar även i år sina talrika läsare en julkök i en liten volym, som han med klädsam enkelhet kallar "Fattiga riddare". (Albert Bonniers

förlag.) Anmälaren behöver väl inte säga att man blir glad av att läsa den. De små historier, berättade i diskret ton, gömma alla en fin ironisk udd, men udden ger inga elaka sår, emedan den som för vapnet är en människa, som ser på livets dårskaper med sympati och förstående. Hasse Z:s talang utgör en ej vanlig förening av kvickhet och varm känsla. Därför kunna hans böcker aldrig komma för ofta.

Anda in i sin höga ålderdom fortfar Georg Brandes att skapa det ena litterära storverket efter det andra. Man skulle hålla för naturligt, om hans penna nu mattades i sin gång eller endast sysslade med smärre artiklar för att ge utlopp åt tankelivet i hans hjärna, men han är tvärtom flitigare än någonsin och han väljer sådana ämnen, att de för att rätt gestaltas kräva en intellektuell kraftansträngning som egentligen blott hör mannaåldern till. Efter den väldiga Shakespeare-monografien, som dock ingår som ett led i hans tidigare produktion, ha följt böckerna om Goethe och Voltaire och nu senast "Cajus Julius Cæsar", av vilken för någon tid sedan även utkommit en av Axel Berggren utförd svensk översättning från Fröleen & Comp:s förlag.

Bland alla de stora tidernas stora människor Brandes behandlat har kanske ingen så uteslutande vunnit hans beundran som den romerske härföraren, vilken, liksom Lionardo da Vinci, var

ett det mångsidigaste snille, främmande på endast få områden av andlig skaparverksamhet.

Brandes' intuitiva förmåga att genom seklernas dunkel se de gestalter han sysslar med, klarlägga deras utveckling, påvisa deras inflytande på tiden vari de levde och även ge avtryck av tiden själv är allthjämt oförminskad.

Julius Cæsar har i Brandes' skildring blivit en verklig heros, en världsbyggare och en representant för humanitära idéer, av vilka han med kraften hos sitt svärd byggde fundament för kommande århundradets civilisation.

Han karaktäriseras av Brandes som "ett av världens få underverk", och när man genomplöjt de väldiga volymerna i vilka Cæsargestalten reser sig ur världshistoriens myller, strålände av mod, visdom och själsadel, är man övertygad om värdesättningens befogenhet.

E. H—N.

Brevfrånan en obekant är namnet på en nyss utkommen bok i svensk översättning och bearbetning från tyskan av Ellen Lundberg Nyblom (Hugo Gebers förlag). Den innehåller utdrag av brev skrivna av Alexander v. Villers, en man som var född 1812 i Moskwa. Hans far var lothringare, gift med en tyska. Senare blev han österrikisk medborgare och diplomat i Wien. På sina äldre dagar drog han sig tillbaka från det offentliga livet och tillbringade sista tiden av sitt liv på landet, där han hade köpt ett litet ställe. Ogift levde han här i ensamheten, och härifrån förskrivna sig breven han skickade sina intimare vänner. De ha aldrig varit ämnade att utgivas och besitta därför all den ntaurlighet i stilen, alla de plötsliga övergångar från det ena ämnet till det andra, hela den blandning av djupt allvar och uppsluppet skämt, som människor blott tillåta sig, när de tala på tu man hand med en god vän. — Men hans stil är så vacker, hans bilder så slående och framför allt har han haft en så ovanligt poetisk och rik själ, att det för alla, som älska kultur, som gärna vilja tänka djupt och känna varmt, är en stor tillfredsställelse att läsa hans uttalanden.

Hela hans väsen var så diametralt motsatt den anda, som nu behärskar världen, att det nog för många skall förefalla främmande. Men beständigt finnes det dock människor, för vilka naturen, poesien och de andliga problemen ha betydelse, och för vilka inte de hastigt växlande händelserna i vardagslivet eller i romanerna äro tillräckliga. För dem, som ännu ha litet tid att fördjupa sig i en innehållsrik människosjäl, skola Villers brev bereda mycken glädje.

Det finnes knappast något ämne han inte berör. Politik, religion, litteratur, musik; och i allt har sin egen utpräglade åsikt. Antingen man är ense med honom, eller tycker annorlunda, lyssnar man dock alltid med stort intresse till hans tankar, som alltid ha sitt ursprung i en enkel, omutlig sanningskärlek.

Mest av allt älskar han naturen, och han ser på den med en konstnärs, — en diktares ögon. Hans hänryckning över alla föremål i naturen, från de största till de minsta, tar sig de mest originella och slående uttryck. Ingen målare kan åstadkomma en mera levande bild av vad han ser, än Villers ger oss, när han beskriver bergen, träden, vattendragen, alla skiftningar i himlen och på jorden under de olika årstiderna. Lika mycket som han älskar naturen, lika förhatligt är honom livet i de stora städerna. Där har man "allt för mycket och egentligen ingenting" — säger han.

Vad skulle han säga om vårt moderna liv, där allt går med automobil- och biografhastighet?

Han har varit allt för mycket med i den "vedervärdiga" politiken för att inte genomskåda dess egoistiska bevekelsegrunder och brottsliga handlingar, och han avskyr kriget.

Ganska märkvärdigt är det, hur hans uttalanden om fransk-tyska kriget 1870 passa in på det nyss avslutade världskriget.

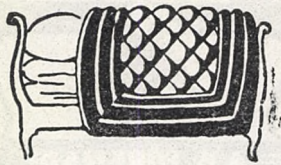
Ären i det stilla lanthemmet i naturens sköte ha givit honom en filosof's lugna blick för livets försvinnande obetydlighet.

"Vad är egentligen viktigt", säger han. "Kan något, om vilket man vet, att det skall få ett slut, kallas så?" — Men denna syn på tillvaron hindrar honom inte att uppfatta och njuta varje ögonblick av skönhet — och han ser skönheten överallt. Resultatet av hans människokänedom utmynnar egentligen i hans ord till grevinnan Näko: "Herzensgüte" är det enda mäktiga i livet, — allt annat räknar jag för rakt ingenting".

Det skulle vara frestande att citera flera av hans yttranden, men då skulle man helst vilja citera — så gott som alla. Heller inte skulle man vilja beröva läsaren av boken glädjen att själv fördjupa sig i det överflöd på allvar och humoristiskt skämt, på träffande kritik och beundrande skönhetsakttagelser, som strömma en till mötes från denna lilla, innehållsrika bok, skri-

**DUN
TÄCKEN**

Högsta komfort.

**Idealet för all säng-
beklädning.**

**J. SVENSSON & BOURGHARDT
SPECIALFABRIK - VINSLÖV.**

Katalog
på
begäran.

Rikstel.
20 &
121.

ven av en ovanligt mångsidig och högt begåvad man.

Oversättningen är gjord "con amore" och ger samma begrepp om innehållet, som om man läste originalspråket.

HELENA NYBLÖM.

Ett diktaröde. En roman om P. B. Shelley av Anna Maria Roos. (P. A. Norstedt & Söners förlag, kr. 6:50.) Som Englands störste lyriker anses numera Percy Bysshe Shelley, vilken av sin samtid så föga uppskattades. Hans rika diktning, under hans levnad läst av få, nedsablade av många, har av moderna engelska litteraturhistorici med största intresse studerats, hans korta, oroliga liv ingående skildrats. Men i Sverige har man icke ägnat alltför mycket intresse vare sig åt det ena eller det andra. Därför fyller Anna Maria Roos' nya roman en verklig uppgift genom att giva populär kunskap om en av världslitteraturens stormän och väcka intresse för dennes själfulla skaldskap. Själv är författarinnan väl förtrogen med sitt ämne. Alltifrån tidiga år har hon trängt djupt in i Shelleys poesi, varför i hennes roman skalden träder en till mötes ej som en diktgestalt från det förflutna, utan som en levande människa, vilken man kan lära känna och förstå.

I en följd av livfulla, blott alltför snabbt växlande scener berättar förf. om sin diktares levnadsöden alltifrån gosseårens drömmier till hans förtidiga vådadöd. Bilderna, tecknade med impressionistisk knapphet, rulla förbi raskt och sprängvis som i en film. Men skulle velat dröja längre vid vissa av dem, skulle velat se mera av skaldens utveckling i dess gradvisa skeende, all eftersom intresset för honom personligen ökas.

Själva händelseförloppet följer i huvudsak Shelleys verkliga historia. Mest har förf. lämnat fantasien spelrum vid skildringen av en hemlig, tragisk kärlekshistoria, som skalden upplever under sitt andra äktenskap. Att Shelley under sina sista år verkligen hyst en dold, olycklig passion, förräder hans diktning, som denna tid överrikt blomstrade, men besjälades av ett tragiskt patos. Det skenbara dunkel, som vilar över många hans dikter, skingras, om de skärskådas från denna synpunkt. Anna Maria Roos har särskilt undersökt detta problem i Shelleys historia. (Se "Ett problem i Shelley-forskningen", Nord. Tidskr. 1916, och "Den okände i Shelleys diktning" i Vår tid 1918.) Hon har i ett naturligt verkande sammanhang med den skildrade episoden inlagt utmärkta översättningar av de dikter, som hännytt på skaldens kärlek.

Genom Shelleys poesi har Anna Maria Roos trängt djupt in i diktares själsliv. Hon skildrar lättförståeligt hans ideella hänförelse, hans varmhjärtade medkänsla och hjälpsamhet gent emot lidande medmänniskor, hans övertygelsestrohet; men också hans opraktiskhet, hans självbedrägerier, när han för sig omdiktat sina svagheter och sin egoism. Med verklig kongenialitet ger hon liv åt hans skaldedrämmar, frammanar det i själens djup dolda sambandet mellan upplevelse och dikt. Man kan icke undgå att se en viss frändskap mellan Shelleys diktarväsen och hans skildrarinnas. Huruvida den senare omedvetet lånat Shelley-bilden några egna drag är jag icke nog förtrogen med skaldens diktning att kunna avgöra, men hennes roman om denne är en intressant studie, klar och fängslande, full av poetisk stämning och djupa tankar.

A. U.

Finns det ett kontoristproletariat?

Vincent Granfelts debutroman "Kontorsböhème" har fått en alldeles vilseledande omslagsbild: herrn i skjortbröset och damen med guldhåret lova köparen det vanliga filmvevandet med stulna kassar, falska juveler, sus och dus och polis. I stället är bokens mest framträdande egenkap fullkomlig frihet från sensationsmoment. Författaren har en allvarlig sak på hjärtat och han talar om den utan skrik och åthävor. Om han inte vore rädd för de starka orden hade han kanske kallat boken kontoristproletariat. Som ett andligt och ekonomiskt proletariat betecknar författaren den stora massan kon-

GAHNS MANIOL

DET BÄSTA
FÖR HUDEN
I ALLA VÄDER

BERG
LÖFV

VECKANS BÖCKER

från

ALBERT BONNIERS FÖRLAG:

PER HALLSTRÖM: Nessusdräkten. Lustspel.

CARL R. af UGGLAS: Den döda. Skådespel.

RICHARD BERGH: Stilproblemet i den moderna konsten.

SELMA LAGERLÖF och GERHARD HAUPTMANN: Vinterballaden.

ELIN WÄGNER: Den befriade kärleken.

HJALMAR BERGMAN: Markurells i Wadköping.

ARNOLD BENNET: En tusen till karl. Övers. fr. engelskan.

**Främst i världen
ställer vår nya,**

patenterade
uppfinnning

**ANGELIKA-
ORGLARNE**

och med de

främsta stå våra erkänt förstklassiga
Pianon.

A.-B. Skandinaviska Orgel- & Pianofabriken.
Grund. 1865. Mästersamuelsg. 41. Sthlm.
Verkst. direktör: M. Th. Dahlström.

**VITRUMS
FERROL**

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å

**APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM**

Originalflaskor om 500 gram.

Finnes å alla apotek.

*Giv barnen
varje morgon vad de
själva vilja ha: en kopp*

**THULE
CACAO**

Å VÅR AVD. FÖR
**DAM-
KONFEKTION**

nu inkommet
stort urval av

**DRÄKTER,
KAPPOR,
ULSTRAR
&
PÄLSAR
SAMT
PÄLSGARNITYR**

PAUL U. BERGSTRÖMS A/B
74 DROTNINGGATAN 74

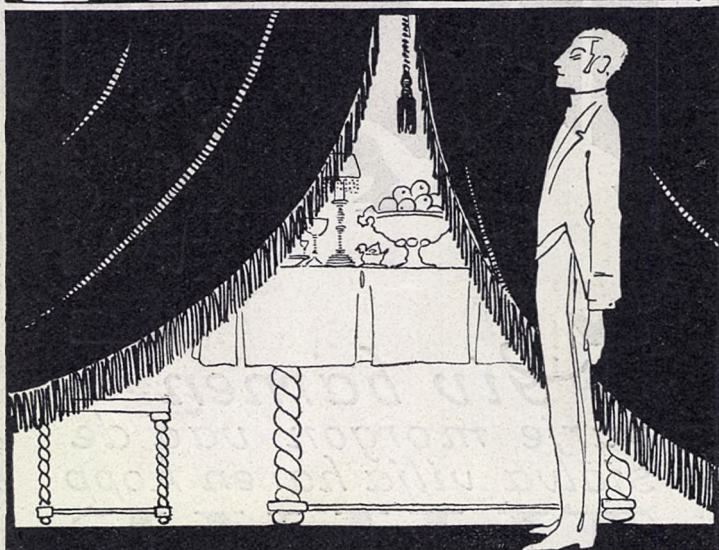
**VINÄGRONS
ÄTTIKSPRIT**

ÄR VID MAT-
LAGNING OCH
INLÄGGNING
DEN FÖRNÄMSTA
UTSÖKT GOD
SMAK OCH AROM

A.-B. VINÄGRONS FÖRENADE FABRIKER
STOCKHOLM - GÖTEBORG - MALMÖ

SOLIDAR

BORDET ÄR DUKAT!

Ett väl dukat bord gör, att anrättningarna smaka dubbelt så gott. Till ett väl dukat bord hör oaterkalleligen en kristallisk ren glasservis, och denna kristalliska renhet vinnes bäst medelst tvättextraktet »Solidar».

Det är besvärligt att diska glas n. b., om de skola bli riktigt rena. Men det besväret blir ringa, om man skaffar sig ett paket av tvättextraktet »Solidar», varav man tar cirka 1 å 2 matskedar till en liter varmt vatten. Glasen tvättas, medan lösningen är varm, varefter de torkas innan de hinnas kallna, allt i enlighet med den medföljande bruksanvisningen. Medelst »Solidar» bli glasen så kristalliskt rena, att det är ett nöje att dricka ur dem.

torister som inte ha särskilt hög utbildning, men som fylla sin nödvändiga uppgift i affärlivets maskineri. Lönerna äro usla, och platsens varaktighet oviss därför att konkurrensen är osunt stor. Arbetare-föräldrarna vilja gärna se sina söner i en anställning där de få gå med stärkekrage och manschetter, alltså tydligen äro riktiga herrar. Boken ger lönesiffror, som kommer en aft baxna. Bokens hjälte, som naturligtvis är en ung kontorist, avundas kroppsarbetaren, därför att han är "på modet", hans arbete är erkänt och betalt. Han misströstar om att kontoristerna någonsin skola kämpa solidariskt för sin sak så som arbetarna. Dessa komma ju från en och samma klass i samhället, äro av samma kött och blod, hålla ihop genom en fast organisation. Kontoristerna rekryteras från lägre och högre samhällsklasser, från högre tjänstemannahem, från kroppsarbetarhem; från början ha de något främmande, oförstående ibland misstänksamt eller högfärdigt i sin attityd gent emot varann, allt annat än kamratkänsla.

Förf. känner kontorslivet i Stockholm av erfarenhet. Dagens frista stämningar: den olustiga första kvarten på morgonen, som personalen använder till ett ihärdigt manicurerande, lunchrasten med det trevnlösa tuggandet — efter klocka — av medhavda födoämnen, kontorsflirtens gradvisa övergång till kamrathat å la Strindberg, får sin träffande beskrivning med trovärdig psykologi.

Vadifrån kommer all denna leda? Jo, det mekaniserande i arbetet nöter och trötter utan att ta i bruk kropps- eller själskrafter åtminstone inte i utvecklande riktning, och när frifimmarna komma är det inte mycket kraft och resurser kvar för "personlighetens utveckling". Inte under om Waldemar Barre blir missmodig när han sitter i sitt förhyrda rum med förhyrda Oxtorgsmöbler och funderar. Men boken är inte bara missmod. Där finns poesi i Stockholmsskildringarna från gator, kaféer, Djurgården. Waldemar Barre läser och reflekterar och kritiserar och drömmar, men inte mer fantastiskt än att lyckodrommen kan bli verklighet till och med för en "kontoristbohème". — Det är en uppriktig, litet tungt och allvarligt skriven bok, aktningvärt fri från gottköpseffekter. Den har sitt aktuella intresse, såsom ett av tecknen på medelklassens organisering för den kommande ekonomiska omgestaltningen i samhället.

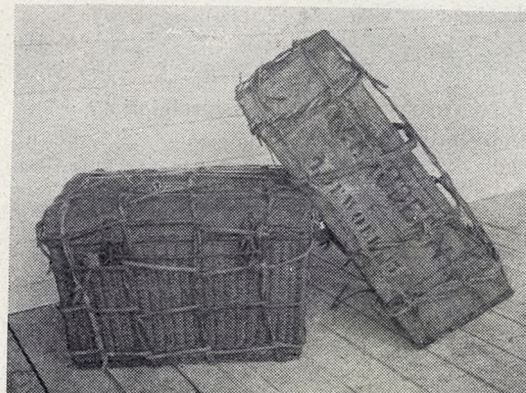
I. B. G-N.

På vandring österut.

Av TERES KAUDERN.

NÄR VI ETT AR VISTATS I VÄSTRA Central-Celebes, voro vi klara att flytta vår verksamhet åt annat håll, d. v. s. till den ostligaste av Celebes fyra halvöar eller den, som på kartorna kallas Banggai. Vi hade länge brytt våra hjärnor och plågat ångbåtsagenten i Donggala med frågor om bästa sättet att komma dit. Från Donggala, där vi packat in samlingarna från Central-Celebes, finns ingen direkt ångbåtsförbindelse österut. Till Makassan kunde vi nog så behändigt komma på tre dagar, men därifrån fanns det endast en lägenhet till Banggai var fjärde vecka. Om vi reste den norra vägen, måste vi ligga i Menads åtta dagar och dessutom ytterligare byta båt i Gorontalo, som också blott var fjärde vecka har förbindelse med Banggai. Ingendera vägen filltalade oss, utan vi beslöt oss i stället för att vandra på egna ben österut.

Alltså packade vi i lärar böcker, instrument, överflödiga kläder och annat och

Fraktgods i Indien.

**A. B. FÖRENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG**

Flyglar, Pianon, Orglar från landets förnämsta fabriker. Försäljningsmagasin: Stockholm: Drottningg. 28. Göteborg: Arkaden, Malmö: Österg. 28. Norrköping: Drottningg. 16. Gävle: N:a Kungsg. 25.

SMUTSIGA TYGSKOR
bliva på ett par ögonblick som nya, om de putsas med Vikings Textil-Kräm, utmärkt, flytande putsmedel för tygskor. Finnes i olika färger. Fallor ej av och färgar ej från sig, som andra tygpastor, utan fäster vid tyget. Bör användas enligt å varje flaska befinnlig bruksanvisning.

Om ej Eder handlande för varan, sändas minst tre flaskor direkt från fabriken.

Tillverkare: Industri-Aktiebolaget Viking, Örebro, Kungl. Hovleverantör.

Nº 1
av alla tvättmedel är
Tvättpulvret
RENNEN

**SCHÉEL'S
FABRIKER, AKTIEBOLAG
GÖTEBORG**

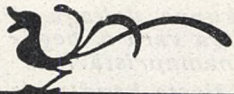

Bästa järnmedel

utmärkt styrkande.

Föreskrives av många läkare.

Fås på apoteken.

Grammofonägare! Nytt för Skandinavien. Nyinkommet lager av Plattor med Hawaiiansk gitarr (Ukulele) av Mr Luvaun, som f. n. gör utomordentlig succés på Scala i Köpenhamn. N:r 3149. Mitt ideal, vals. Hawaiian Butterfly (mycket populär melodi). N:r 3151: Moana, vals. Kom och dansa med mig (Come and dance with me). N:r 3240. Aloha oe. Like no alike. Pris 4 kr. pr st.

Dessa utomordentliga plattor ha på kontinenten rönt enorm efterfrågan och även här i Skandinavien på kort tid blivit lika populära.

Ernst Rolfs Musikförlag, STOCKHOLM.

Drottningg. 63. Västerlångg. 67.

CASTORIATVALEN finnes nu till salu till en femtedel av kristidspriset. Kölnelagret, 24 Smålandsgat., Stockholm.

DETHOWS

P & D paketerade

Kryddor

för hushållet

äro sedan 25 år erkända såsom landets bästa.

Obs! Varumärket

INREGISTR. VARUMÄRKE

"Skriv skrivare, skriv"

Använd till korrespondensen

"PAKO" BREVASKAR

innehållande papper och kuvert i smakfull utstyrelse och alla prislägen. Ingenting förfäres, pappret ligger färdigt, snyggt och fint i sin ask. Praktiskt och ekonomiskt.

Säljas hos alla Boks- och Pappershandlare.

Fabrikanter: AB. Papperskompaniet, Sthlm.

VOLTA

elektriska strykgärn

böra finnas i varje hem

ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET VOLTA

ULVSUNDA PR. STOCKHOLM
UTSTÄLLN. BIRGER JARSG. 21

sände det med ångbåt till Lotwock, den plats på Banggai, där vi skulle slå oss ned. Bilden på andra sidan visar, hur man i Indien bör emballera sitt gods med tanke på alla de oräkneliga ljuvarna. Rottingnät anses vara det enda fullt säkra, järnband öppnas av vana händer, så att det efteråt ej märkes utanpå.

Det för landresan nödvändiga nedstuvades i f. d. fotogenbidoner, som försetts med lock av plåt och med två grepar av rotting för att bekvämt kunna bäras över en stång. En kappsäck försågs med ett överdrag av god vaxduk, detsamma gällde byttet med kuddar, madrasser, filltar och myggnät. Man kan inte vara nog försiktig med att skydda bagaget för väta. Vädrets makter äro ytterst opålitliga i detta land. Det heter, att torr-tiden börjat, men det hindrar inte, att det oupphörligt öser ned, som om slussar öppnats i skyn. Vidare inköptes några kinesiska paraplyer samt en mathämtare.

På en resa över land i Central-Celebes måste man föra med sig allt vad man har av nöden såsom mat, kökskärl, servis, storm-lanterner, fotogen, tvål o. s. v. Ett och annat kan man visserligen komma över på vägen, t. ex. höns, ägg, ris, men man kan absolut ej räkna på varken detta eller något annat.

Naturligtvis kan man ej resa utan tjänare, och man har även användning för en tolk, ty i det inre är det helt få, som förstå malaj.

Vårt sällskap bestod av min man och mig, våra två pojkar, våra jaganska tjänare, man och hustru med en son, en tam apa, en papegoja samt en tupp och en höna av kinesisk ras, vilka vår tjänare så förälskat sig i, att han nödvändigt måste släpa dem med sig från Koelawi i det inre av västra Central-Celebes till Banggai.

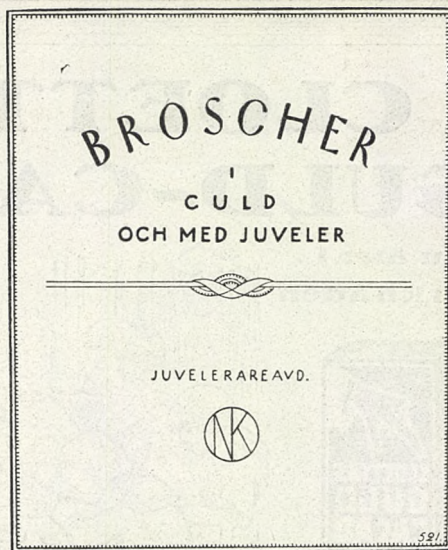
En mycket viktig sak vid en sådan färd som vår är skodonen. Det är ett riktigt bekymmer, ty här finnas ej några dylika, som lämpa sig för vägarna, framför allt ej damskodon, naturligtvis av det enkla skälet, att sådana aldrig efterfrågas. Ingen dam har någonsin drömt om att trampa annat än släta, torra gator. Att beträda skogen och vildmarken, vore det också till häst, är för en kvinna otänkbart.

I brist på annat hade jag köpt mig två par vita tygkängor i hopp att med dem kunna komma tvärs över Celebes. Naturligtvis väntade jag mig inte, att de skulle stå ut med mer, men ack, det första paret strejkade redan efter två dagars användning i väta. Då kunde en militärskomakare, som jag anlätade, ej mer laga dem, men han tog klackar och sulor av dem och spikade dessa på ett par gamla sandaler — europeiskt fabrikerat — som jag lyckligtvis hade med mig, och i dem fick jag sedan vandra vidare. Det kan i förbigående nämnas, att militärskomakaren hade intet sulläder själv.

Om nätterna kan man alltid räkna på att i byarna få tak över huvudet, men det är att taga efter bokstaven, bara tak, inga väggar. Taket är ju dock huvudsaken i detta regniga land. Det är alltid efter slutad dagsmarsch en källa till glädje, när man ser, att taket i nattkvarteret är i gott skick. För min del vet jag knappast något, som svårare sätter fålamodet på prov under en resa, än regn inomhus, framförallt i bädden. Efter dagens knog, behöver man sova ostörd.

Vid kustplatserna och på många ställen ini landet, har staden låtit uppföra hus, s. k. pasanggrahans, för resande ämbetsmän. I dessa kunna även enskilda få logera. En god pasanggrahan är möblerad, förestås av en s. k. mandor, som sörjer för mathållning och allt annat, och kan bäst jämföras med ett litet hotell.

(Forts.)

MUSTAD'S VÄXT-MARGARIN

BEGÄR HÖGSTA MÄRKET:

MUSTADS
"BÄSTA-VÄXT"

VECKANS NYHETER!

Henric Westin:
**En resa till Italien
år 1865.**

Med författarens porträtt och förord
av Sven Hedén.
Pris 9:—.

Eleanor H. Porter:
Åh, Pengar, Pengar!

Roman.
Bemyndigad översättning av
Ebba Atterbom.
Pris 7: 50.

George A Birmingham:
**De förlorade stam-
marna.**

Bemyndigad översättning av
Hildegard Wieselgren.
Pris 9: 50.

Julius Celfervall:
JulianusAvfällingen

En bild från den döende antiken.
2:a uppl. Pris 6: 75.

Drottning Maria av
Rumänien:
Ilderim.

En berättelse om ljus och skugga.
Bemyndigad översättning av
Hugo Hultenberg.
Pris 6: 50.

Olfert Ricard:
Ungdomsliv.

Förfverskad av
Karl Fries.
2:a uppl. Pris 4: 75.

C. E. Fritzes Bokförlags Aktiebolag.

ren och överfet, framställda
av utsökta råvaror, tillfreds
ställer de högsta anspråk

CLOETTAS GULD-CACAO

nu äter i
marknaden

Till salu överallt
Hekto 75 öre

Vill Ni bevara
Er röst klar använd dag-
ligen

SALAM-tabletten

Förordad av Prof. C. B. Mesterton.
Säljes överallt i askar a 50 öre.

Sydsvenska Kredit Aktiebolaget.

Fonder kr. 62,000,000: —

gottgör å

Depositions- & Kapitalräkning
högsta gällande ränta.

FREJAMI PASTILLERNA

fylla såväl hygienens som
den goda smakens krav.
Välgörande vid fall av hosta,
heshet och liknande åkom-
mor.

REN SOCKERPRODUKT!

SÄLJAS
ÖVER-
ALLT!

ODO-RO-NO

Medlet mot
Transpirations

erhålls i alla
Parfumerier,
Frisérsalonger samt
alla större affärer.
Depôt:
MADSEN & WIVEL

“Åh, så präktiga julklappar!”

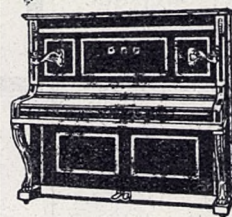

Den passar till far,
den till mor och den
där blir utmärkt för
lille bror. Ja, se den
här Ahlén & Holms
katalog, den är då
den allra bästa rådgivaren
då det gäller
att söka ut lämpliga
julklappar.

Vår katalog för
hösten och vintern
1919—20 sändes gratis,
ej fraktfritt, till
envar som därom
tillskriver

AHLÉN & HOLM, Stockholm

PIANINON

av förnämsta
fabrikat
å lager från
flera kungl.
hovleverantör-
mor. Moderna
stilar, olika
träslag. Goda
avbetalnings-
villkor. Rabatt
vid kontant köp.

Tillskriv oss genast om Ni är spekulant.
A.-B. Fogelqvists Musikhandel,
Tel. 691. **Norrköping.** Tel. 691

PIANISTERI

Ny katalog
över ca 1,200
steppar, val-
ser, salongs-
stycke, sånger
m.m. för piano
sändes gratis.

E. Anderssons Musikförlag, Malmö 23.

Agra MARGARIN

Obs! Pristävlan Obs!
Härmed inbjudes till deltagande i pris-
tävlan om namn på ovanst. produkt

Kr. 2.000: 00

i priser. Alla kunna deltaga. Prova
denna förträffliga vara o. begär pro-
spekt över vår namnp pristävlan.

Fås hos de flesta handlande.

A.-B. Agra Margarinfabrik

Begär alltid Kockens kryddor

SVAR.

(Forts. fr. B-numret.)

i yttre måtto. Jag skulle akta mig
för dåligt lynne, vredesutbrott o. d.
som alstra rynkor och i ett slag
häva en massörs årslänga arbete för
att få bort rynkorna. Och ser ni, allt
detta skulle, åtminstone på ett vis
återge er er ungdom, själens ungdom,
sinnetts spänstighet hjärtats charme
— allt detta som tar ledningen, om
jag så får säga, i den stora löpning
när tiden vill springa fatt oss. Då
gör tiden oss ingenting. Vi äro unga,
ge illusion av ungdom — trots rynkor.
Pröva på bara. Pröva saken hela
denna vinter och se sedan resultatet.
Lycka till. Ebon.

N:r 230. De mycket talrika sva-
ren på denna fråga ha sammanförts
i en särskild liten artikel.

BREVLÅDA.

RED:s BREVLÅDA.

Solveig 22. Sedda ur litterär syn-
punkt äro Edra vers skäligen torftiga.
Men om Ni sprider dem inom vän-
kretsen, skola de otvivelaktigt inbringa
Eder ett hedersomnämmande i denna
form: »Vad du skriver sött. Det där
borde du söka få in i någon tidning.»
Tag då åt Eder artigheten, men följ
icke rådet.

Dea. En krystad historia.
Ditz. Rätt bra — men vi ha ej
plats.

Valfrid. Ni minns måhända att
de gamla romarne bado; Panem et
circenses. Även i nutiden vilja män-
niskorna ha bröd och skådespel, inte
minst i dikten. Eder skildring ger
kanske en bit bröd, ganska tunt för
öfrigt, men skådespelets rörliga sce-
neri, handlingens flätverk har Ni ej
brytt Er om. Därför måste vi avböja
Eder skiss.

Ruben Edelman. Väx och mogna
innan Ni inlåter Er med lyran.

Andrea H. Lämpar sig icke.
M. P. Tack — avböjes.
B-e B. Nej, så små anspråk har
vi sannerligen inte.

Den berömda

Spirella-Korsetten,

hygenisk, stark, 1 års garanti, oöver-
träfflig för alla figurer. Rostar ej
vid tvättning. Köpes genom
SPIRELLA AGENTUREN,
Vallgatan 35, I. Allm. 165 80.

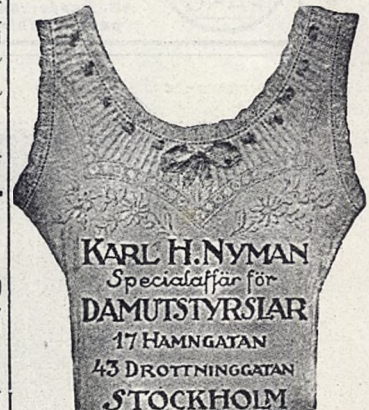
En bok som är
annorlunda:

Husfru och Malmor av Gert-
rud Norden. Praktisk bosättning.
Praktisk hushållsbudget. Prak-
tisk arbetsordning. Praktisk köks-
inredning. Praktisk — och god!
— matlagning. Något nytt! 507
sidor. Pris häftad kr. 12: —, kart.
kr. 14: 50, klotb. kr. 18: —. Ahlén
& Åkerlunds Förlag, Stockholm.

ETT TE MED HÄRLIG ARO!

AITKEN MELROSE TE

KARL H. NYMAN
Specialaffär för
DAMUTSTYRSIAR
17 HAMNGATAN
43 DROTTNINGGATAN
STOCKHOLM

LUXIN

BÄSTA METALL-
PUTSMEDEL

flytande eller
i pulver.

AKTIEBOLAGET
WILH. BECKER
STOCKHOLM

**Lediga platser
Platssökande
Inackorderingar**
samt
Diverseannonser
återfinnas i *Binumret*.

**LEK
SAKER**

A/B

**JULIUS
SLÖÖR**

JÄRNTORGET • STOCKHOLM

Gratis o. franco sändes vår nya
**Realisations-
Katalog N:r 144**

upptagande ett antal av över
1,200 värdefulla böcker
inom allehanda ämnen
daribland

Presentböcker, Planschverk och
Ungdomsböcker

samt böcker för samlare och biblio-
tek, vilka utförsäljas i nya exemplar
till betydligt nedsatta priser så långt
förråden räcka.

Obs! NYA FELFRIA EXEMPLAR.

BJÖRCK & BÖRJESSONS

62 Drottninggatan 62
STOCKHOLM I.

Tel.-adr.: Bokbörje.

(Mellan Mäster Samuelsgatan och
Bryggargatan).

Sthlms Tel. 46 83, 161 19.

Rikss Tel. 76 83, 76 23.

Filtal: HAMNGATAN 1 A. Norr 181.
(vid Normalmstorg).

MEDICO BARNPUDER

Ombärligt medel för spädbarnsvår-
den till förebyggande av hudlöshet och
utslag. Utarbetat i samråd med och
varmt rekommenderas av överläkaren
vid Gbg's Barnbördshus med dr. Prof.
K. A. Walter. Försäljes å apotek
samt i kemikalie- och parfymaffärer.
I parti från Streiffert & Johansson,
Bergsgatan 36. Allm. tel. K. 4203.
Rikstel. 31911.

**FABRIKEN MEDICO,
Göteborg.**

Dina blommors trevnad

Är ditt hems trevnad.

Detta uppnås genom

användande av

Stidsvigs

Blomstergödning

**A.-B. FETTINDUSTRI,
Malmö.**

Finnes hos de flesta frö- & blomsterhandl.

Plättar och pannkakor

bli utmärkta med

**AHLGRENS
ÄGG-ERSÄTTNING**

Tillverkare:

F. AHLGRENS TEKN. FABRIK, GÄVLE

GRUNDAD 1885

KUNGL. HOVLEVERANTÖR.

Annonsera i Idun!

En plats annons uti
Vermlands-Tidningen
läses i över **10,000**
Vermlandshem.
Lämnas enda dagliga tidning.
Huvudkontor: **Karlstad.**

**HOSTA
EJ....**

— — — — Du får arrest
Pix är bra o. Pix är bäst!

**Norstedts Nyheter
till julen.**

- BENGT BERG**
Sällsynta fåglar.
Andra samlingen. Kr. 52:—; inb. 60:—. Lyxuppl. i 80
numrerade ex. Kr. 90.
- GOTTFRIED KELLER**
Epigrammet.
En novell-cykel. Kr. 9:75; inb. 13:—.
- ROLF LAGERBERG**
En värmlandssläkts öden 1475—1875.
Kr. 28:—.
- CARL G. LAURIN**
Kulturhistorisk bilderbok 1400—1920.
Andra, utvidgade uppl. Kr. 32:—; inb. 38:—.
- E. MALMBERG**
Larsson - Liljefors - Zorn.
Rikt illustr. praktverk. Kr. 40:—; inb. 48:—.
- ALBIN ROOSVAL**
Ur Maria Röhlis portfölj.
Andra samlingen. 200 numrerade exemplar. Kr. 125:—.
- HENRIK SCHÜCK**
Gustav III:s och Lovisa Ulrikas brevväxling.
Del I Kr. 12:—; II Kr. 21:—.
- C. N. STARCKE**
Vetenskapen och kulturutvecklingen under 19:e
århundradet.
Kr. 9:—; numrerad bibliofilupplaga i 500 ex. Kr. 15:—.
- ESAIAS TEGNÉR**
Samlade skrifter.
Ny upplaga I. Till 1807. Kr. 8:—; lyxuppl. 22:—. II.
Till 1816. Kr. 11:—; lyxuppl. 30:—.
- WILHELM**
Den gamla tallen
jämt andra berättelser. Kr. 9:50; bibliofiluppl. i 400
numrerade ex. Kr. 18:—; inb. i perg.b. Kr. 30:—.

P. A. Norstedt & Söners Förlag.

K. Musik. Akad.

Fredagen den 5 Dec. kl. 8
FÖREDRAG av

Haldis Stabell

om

KROPPSKULTUR

efter Dr Mensendieck.

Obs! Endast för damer.

Biljetter å kr. 3, 2, 2,50

och 1,50 hos

Elkan & Schildknecht,
Drottninggatan 28

Vill Ni lära Eder uppträda

bildat, belevat och taktfullt

bland Edra medmänniskor, såväl i det
offentliga som privatlivet, i sällskaper
etc.. läs då

Umgängeskunst

—Levnadskonst

Råd och betraktelser av redaktör J.
L. Saxon.

Häftad 2:50. Inbunden 3:25.

Boken sändes mot postförskott från

BOKFÖRLAGET NUTIDEN,

Lästmakaregatan 12, Stockholm.

Sankt Eriks

Skönhetstvål "PERFECT"

(= Nielsens danska tvål)

till ylle, siden, chiffon, spetsar, mattor, flerfärgade tyger etc.
finnes nu åter i handeln, till alla gamla kundens stora glädje.
Förvånansvärda resultat. Bruksanvisningar medfölja.

Sankt Eriks Tekniska Fabrik.

Kontor och butik: Humlegårdsgatan 14 & 16, Stockholm.

Försäljes i Kemikalie- & Tvåläffärer.

Vaseline-Chesebrough

För in- och utvårtes bruk. I barnkammaren
är det ovärderligt och för varje toalettbord en
nödvändig artikel.

DET FINNS EN MÄNGD OLIKA PREPARAT; en
del för hyn, skrävliga händer o. d.; andra för reumatism,
neuralgi, läkandet av blesyrer och sår; ävensom andra för
åstadkommandet av ett friskt och glänsande utseende åt
håret m. m.; kort sagt, intet husapotek borde vara förutan
en uppsättning av dessa specialiteter.

Skyldmärket **VASELINE** förekommer å varje ask eller flaska.
CHESEBROUGH MANUFACTURING CO., 42, Holborn Viaduct, London.

MAZETTI'S ÖGON lysa åter

Denna Cacao finnes nu att få överallt
delikat — kraftig — hälsosam

Högsta näringsvärde! Lämna ingen bortensats!

MAZETTI'S SPIS-CHOKOLADER

med eller utan mjölk

särdeles fina och välsmakande

FlorodolTvål

För
hygienisk hudvård

Endast
den.

Pris 1,25

Parfumeri
Flora
Gefle